

ผ้าแส่ว :

ปฐมบทแห่งลาดลายบนผืนแพรวา

Pa Saew: Original of Design on Prae-wa

ดร.สุชานาถ บุญเที่ยง

Dr. Suchanart Boontiang

ผ้าแส่ว :

ปฐมบทแห่งลวดลายบนผืนแพรฯ

Pa Saew: Original of Design on Prae-wa

ดร.สุchanart บุญเที่ยง

Dr. Suchanart Boontiang

ค ความสวยงามของลวดลายที่ปรากฏบนผ้าโบราณเป็นสิ่งสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้เป็นเจ้าของผ้านั้นๆ ประหนึ่งเป็นการจารึกลายแทงขุมทรัพย์แห่งมรดกภูมิปัญญา ที่รอคอยผู้คนรุ่นหลังมาค้นหา เพื่อสัมผัสมนตราแห่งวิจิตรศิลป์อันยิ่งใหญ่ ที่แทรกซึมอยู่ในอนุแห่งเส้นใยที่ทอถักเป็นลวดลาย และออกดวงอันทรงเสน่ห์ ตราตรึงไว้ในผืนผ้านั้น

“ผ้าแส่ว” คือ ผืนผ้าสี่เหลี่ยมขนาดเล็ก โดยมากเป็นผ้าฝ้ายพื้นขาวล้วน ภายในผืนผ้านั้นบรรจุแม่ลายผ้าต่างๆ ที่ผ่านการพิเคราะห์แล้วว่าเป็นลายที่สวยงาม เป็นลายที่ผู้เป็นแม่ชื่นชอบ หรือเป็นลายสำคัญที่แม่ต้องการให้ลูกสาวอนุรักษ์สืบทอดเอาไว มีตั้งแต่ลายพื้นฐานง่ายๆ ไปจนกระทั่งลายที่มีความ слับซับซ้อน ซึ่งลายผ้าดังกล่าวเกิดจากการสร้างลวดลายโดยกระบวนการทอผ้าด้วยเทคนิคเก็บจิต (Weft Brocade) หรือการสะกิดด้วยเส้นยืนขึ้น-ลง ด้วยวิธีการจาก (ยก-ข่ม) พร้อมกับการเพิ่มด้วยเส้นพุ่งพิเศษไปตามจังหวะที่กำหนด ก่อให้เกิด

T he beauty of Prae-wa exists on ancient cloth, reflects identity of ethnic group as the owner of those fabrics. For one thing, the inscription of a clue to a treasure trove of wisdom heritage waiting for being searched for by their offspring in order to touch the magic of great fine art being infiltrated in every molecule of the yarn being woven into design as well as deeply fascinated and impressive on that cloth.

“Pa Saew” is a small sized quadrilateral shape. Most of them are white cotton fabric. Various original designs are inside being considered as beautiful ones and preferred or important design by the mothers who wants to be conserved by their daughters. The designs are ranged from simple design to complex ones. The cloth designs are created by constructing through the technique called

ลวดลายที่มีลักษณะนูนเด่นปรากฎูบผืนผ้า การทอผ้าแส่วของชาวกู้ไทนั้น จะนิยมนำผ้าย้อมครามมาใช้เป็นเส้นพุ่งพิเศษ หรือตัวสร้างลวดลายลูกนูนเด่นสีครามให้ปรากฎูบผืนผ้า

ผ้าแส่วนั้น ถือเป็นรดกภูมิปัญญาอย่างหนึ่ง ที่ผู้เป็นแม่จะมอบให้แก่ลูกสาว เมื่อลูกสาวออกเรือนไป เพื่อจะได้นำไปเป็นต้นแบบในการทอผ้าของตนเอง นอกจากคุณค่าที่เกิดจากเทคนิคการถักทอแล้ว ผ้าแส่วยังเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บหรือรวบรวมลวดลายโดยราย ซึ่งเป็นลวดลายที่คิดค้นสั่งสม และสืบทอดต่อกันจากบรรพชนจากรุ่นสูรุ่นของชาวกู้ไทน รวมถึงเป็นแหล่งรวมลวดลายที่เกิดจากการผูกลายโดยถอดแบบ

Weft Brocade or lifting the Warp up and down through “Jok” technique (lifting-pressing) and increasing the extra Warp depended on the determined rhythm. So, it caused prominent bulging pattern being occurred on the fabric. For Pu-thai people’s Pa-saew Weaving, the dyed indigo cloth is used for the extra Weft yarn so that the prominent bulging design with indigo color would be appeared on the fabric.

Pa-saw is a kind of inheritance the mothers would give to their daughters when their daughters getting married so that it would be model for their own

นางคำสอน สระทอง
สตรีชาวผู้ที่สืบทราบสำคัญ
ในการสืบทอดลวดลายผ้าแพรวา
กำลังถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่าน
ผ้าแส่ว

Mrs. Kamson Sra-tong
A lady with major role in
inheriting the design of
Praewa, is transferring her
wisdom through “Pa-saew.”

จากแม่ล่ายหลัก ผนวกเข้ากับจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ของคนรุ่นหลัง จนก่อเกิดเป็นต้นแบบลวดลายขิดที่ปรากฏบนผ้าแพรัวทั้งหมดในปัจจุบัน

กล่าวกันว่า สตรีชาวผู้ไทยจะได้เรียนรู้ วิธีการทอแม่ล่ายหลักจากรุ่นแม่ ย่าหรือยาย หรือญาติผู้พี่ที่เป็นสตรีผ่านการฝึกทอ ผ้าแส่วจนเกิดความชำนาญ โดยทุกครัวเรือน จะมีผ้าแส่วเป็นต้นแบบหรือเป็นลายแทง ชุมหรัพย์ที่จัดเก็บมรดกภูมิปัญญาให้ลูกหลาน ได้ศึกษาและสืบทอดองค์ความรู้อันน่าไปสู่ ลวดลายอันวิจิตรบรรจงที่ปรากฏบนผืนผ้า แพรัวอันบ่งชี้ถึงอัตลักษณ์ทางภูมิปัญญา ด้านศิลปะของชาวผู้ไทยย่างดียิ่ง

weaving. Besides its value being occurred by one's weaving technique, Pa-saew is also an instrument in collecting or gathering the ancient Weft Brocade (Kid Design) design which was discovered, collected, and transferring from one's ancestor from generation to generation of Pu-thai people as well as the source for collecting design from design tying by imitating from the original major one, integrated into the young generation's imagination until being the Weft Brocade (Kid Pattern) being occurred in all of Prae-wa Cloth in the present.

It was said that Pu-thai Women would learn how to weave the original major design from their mother, grandmother, or relative who were trained how to weave until they were skillful. Every household would have Pa-saew as the model or a clue to a treasure trove storing their wisdom inheritance for offspring to study as well as transferring their body of knowledge which would lead to an Artistic and Neat Design on Prae-wa cloth indicating Pu-Thai's wisdom identity very well.

สตรีชาวผู้ไทยบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ กับความภาคภูมิใจในผลงาน ผ้าแส่ว

A Pu-thai lady at Ban-pone, Pone Sub-district, Kammuang District, Kalasin Province, shows Pa-saew, her prestige performance.

ดังคำกล่าวที่ปรากฏในวรรณกรรมลุ่มแม่น้ำโขงเรื่อง “พญาคำกองสอนไพร” ตอนหนึ่งว่า

แม่ภูง ให้เชียนความซื้
ชิดลายต่ำหูก แท้นนอ
เชียนเลี้ยงม่อน ทอผ้าต่ำใหม
ตัดเลือผ้า เชียนหยิบปักแล้ว
ทึ่งย้อมไหมทุกฝ่าย
เชียนเอ้แต่งลี เจ้าอย

ความหมายของการพย์โบราณบทนี้ คือ “เกิดเป็นลูกผู้หญิงต้องเรียนรู้การเก็บชิด และทอผ้า เรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้าไหม เรียนรู้การตัดเย็บเสื้อผ้า เรียนรู้ การเย็บ การปัก การแสวง เรียนรู้การย้อม เส้นไหม ย้อมเส้นฝ้าย และมัดหมี” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงคุณค่าและมีความหมายเชิงบทบาทหน้าที่ของสตรีชาวผู้ไทยได้อย่างเด่นชัด เพราะในอดีต การทอผ้า เป็นหน้าที่ของสตรีที่จะต้องเรียนรู้และฝึกฝน เป็นความรับผิดชอบของสตรีต่อการดูแล ปัจจัยดั่งธรรมชาติของสมาชิกในครอบครัว รวมถึงทำหน้าที่ผู้สืบทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง

As the statement occurred in literature of Kong River Basin titled “Paya Kamkong teaches his common people,” in an excerpt that:

*Lady, you should learn the knowledge Kid design, Loom Weaving
Learn how to grow the mulberry
Weaving cloth and silk
Sewing clothes*

Learning to pick up and embroidering Saew

Dyeing silk, cotton hook

Learning and adjusting the color, lady.

The meaning of ancient poem of this part is “if you were born as women, you had to learn how to keep Kid and weave cloth, grow mulberry for feeding the silk worm, weave silk cloth, sew, embroider, saew, dye the silk yarn and cotton yarn, and mud mee (a kind of weaving technique).” It reflected the relationship of value, and meaning of Pu-thai women’s role and duty obviously. Because, in former time, weaving was the women’s duty to learn and practice. It was their responsibility for caring the living factors of their family members as well as doing duty in inheriting the wisdom from their ancestors from generation to generation.

สตรีชาวผู้ไทยบ้านหนองช้าง ตำบลหนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ กำลังเก็บใบหม่อนเพื่อใช้เป็นอาหารของหนอนไหม

Two Pu-thai ladies at Ban-nong-chang, Nong-chang Sub-district, Samchai District, Kalasin Province, are collecting the mulberry leaves for feeding her silkworm.

“สาวดอก”

หรือการสาวไห่เมกกระบวนการ
แปรรูปรังไหเมให้กลายเป็น
เส้นไหเม

“Sao-Dok,”

or Pod, is a process for
transforming the Pod to
become silk yarn.

“กวักไหเม”

การจัดระเบียบเส้นไหเมให้
สะดวกต่อการใช้งานจาก กง
ถุ ออก

“Kwag-Mai,”

is the arrangement of silk
yarn for being convenient
in working from Kong to Ak.

“ต้าhook”

คุณสมบัติสำคัญของการเป็น
สตรีชาวผู้ไทยที่สมบูรณ์แบบ

“Tam-Hook,”

is a major characteristic of
perfect Pu-thai Lady.

ลวดลายที่ปรากฏบนผ้าทอแพรวา ที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของผ้าประเกนนี จะประกอบด้วยตัวลายทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

1) ลายหลัก คือ ลายที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งปรากฏอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ของลายผ้า ในแนวอน ลายหลักแต่ละลายมีความกว้าง ของลายスマ๊สมอกัน คือกว้างประมาณ แค่ละ 8-12 เซนติเมตร ในแพรวาพื้นหนึ่งๆ จะมีลายหลักประมาณ 13 แท่ง ลายหลัก ต่างๆ เช่น ลายนาคสีเขียว ลายพันธุ์หมา ลายดอกสา ฯลฯ ส่วนประกอบสำคัญของ ลายหลัก คือ ลายนอก ลายใน และลาย เครื่อ

The design being appeared on Prae-wa woven cloth, is the unique of this kind of fabric which included 3 parts of total design as follows:

1) **The major design** is the large sized design being occurred in the major space of cloth design in horizontal line. Each major design included consistent width of design, its width is approximately 8-12 centimeters. In each piece of Prae-wa would have major designs for 13 lines. The major designs, for instance, Nak (great snake) design, four-hand design, Pan-ma-ha design, Sa flower design etc. The important component of design were the external design, the internal design, and kreu design.

ผ้าแส่วที่ถักทอจากเส้นฝ้าย ธรรมชาติ และสร้างลวดลาย ด้วยเส้นฝ้ายธรรมชาติย้อม สีคราม

Pa-saew is woven from natural cotton yarn, and created the design from natural cotton with dyed indigo color.

ผ้าแส่วที่ถักทอด้วยเส้นไยสั้นเคราะห์ และสร้างลายด้วยเส้นไยสั้นเคราะห์ข้อมือเคมี

Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed chemical color.

ลายนอก คือ ส่วนที่มีลักษณะเป็นตารางสามเหลี่ยม ประกอบสองข้างของลายใน มีลวดลายครึ่งหนึ่งของลายในตลอดความกว้างของผืนผ้า

ลายใน คือ ส่วนที่อยู่ตรงกลางของแควหลัก มีลวดลายเต็มรูปอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตลอดความกว้างของผืนผ้าเช่นกัน

ลายเครื่อ คือ ส่วนที่อยู่ในกรอบแควนของกรอบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนในแต่ละแนว มีกีกกลางของลายหลักเป็นส่วนยอดของลายเครื่อ

2) ดอกอ้อมคั้นลาย หรือลายคั้น คือ ลายที่มีขนาดเล็กอยู่ในแนววางผืนผ้า ความกว้างของลายประมาณ 4-6 เซนติเมตร ทำหน้าที่เป็นตัวแบ่งลายใหญ่ออกเป็นช่วงสลับกันไป เช่น ลายตาไก่ ลายงูลาย ลายขาเข้า ฯลฯ

The external design is the part triangle pattern or tabulation including in both sides of internal design throughout the width of fabric.

The internal design is the part in the middle of major lines. It consisted of designs in full shape in rhombus frame throughout the width of fabric as well.

The Kreu design is the part being in the middle of rhombus frame in each line. The middle of major design is on the top of Kreu design.

2) The Separated design or part design is small sized design in horizontal line of fabric. The width of design is approximately 4-6 centimeters taking part as the division between large design for alternating every other one, for instance, chicken's eyes design, floated snake design, and ka-ke design.

ผ้าแส่ว

สมบัติของนางฟ่อน วาระนา
อดีตประธานกลุ่มสตรีทอผ้า
ไนมแพรวา ซึ่งร่วบรวมลวดลาย
ผ้าแพรวาไว้ได้มากที่สุด

Pa-saew

belongs to Mrs. Feung
Warahas, the former
president of Prae-wa Silk
Women Weavers, collects
the highest number of
Prae-wa Cotton Designs.

3) ลายช่องปลายเขียง หรือลายเชิงผ้า

คือ ลายที่ปรากฏอยู่ตรงช่วงปลายของผ้า
ทั้งสองข้าง ทอติดกับลายคัน ทำหน้าที่เป็น
ตัวเริ่มและตัวจบของลายผ้า มีความกว้าง
ประมาณ 4-10 เซนติเมตร เช่น ลายช่อง
ขันมาก ลายดอกบัวน้อย ลายใบบุ่นน้อย
ฯลฯ

ลวดลายโบราณบนผ้าแส่วที่ถูกนำมา
ใช้เป็นต้นแบบการทอแพรวา

- ❖ นาคหัวชุมอุ้มหยูบตีนหมาผสม
แบด ดาว ผักแคร่
- ❖ พันมหา พันมหาน้อย พันมหา^{ให้ญี่}
- ❖ แบดอุ้มดาวผสมนาคหัวชุม
- ❖ จันกิงอุ้มแบดกาบตัด
- ❖ นาคหัวชุมอุ้มดาวผสมดอกตาบัง
- ❖ กระบวนแอกกิว ผสมใบบุ่นหวาน
- ❖ ใบบุ่นก้านก่องอุ้มดอกช่าน

(ซึ่งในแต่ละบรรทัดเป็นชื่อของลาย
หลักในหนึ่งแวรของผ้าแพรวา ออกเสียง
ตามสำเนียงของชาวภูไท)

3) The bunch at the end of foot

is the design being occurred in the end
on both sides of cloth. It is woven tying
with separated design, as the starting one
as well as the ending one of cloth design.
It is approximately wide 4-10 centimeters
such as the marriage settlement bunch
design, little lotus design, little Poon leaf
etc.

The ancient design of Pa-saew cloth is used as original of Prae-wa weaving

- ❖ Hua-choom great snake holds the yoob teen ma, combining with bad, star, and wan vegetable.
- ❖ Pan-ma-ha, little pan-ma-ha, and big pan-ma-ha.
- ❖ Bad holds the star combining with hua-choom great snake.
- ❖ Chan-ging holds the bad-kab-tad.
- ❖ Hua-choom great snake holds the star combining with ta-bong.
- ❖ Ew-kiw krabuan combines with wan-boon leaf.
- ❖ Kan-kong-boon leaf holds the San flower.

In each line, it is the name of
major design in each line of Prae-wa
cloth. It is pronounced according to
Pu-thai people's intonation or accent.

ลวดลายที่ปรากฏบนผ้าทอแพรวา
The design being appeared on Prae-wa woven cloth

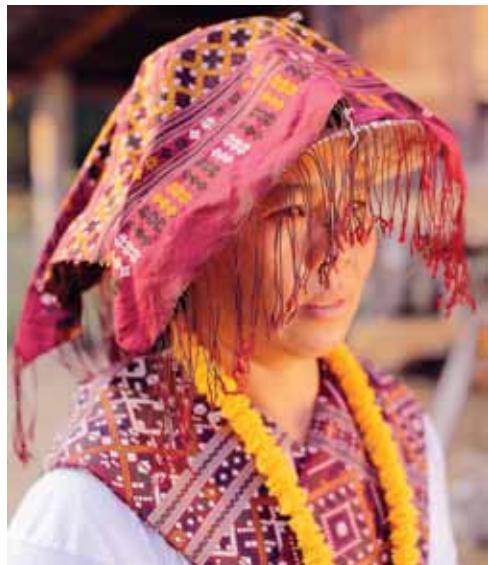

สตรีชาวผู้ไทบ้านหนองช้าง ตำบล
หนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัด
กาฬสินธุ์ ในเครื่องแต่งกายแบบ
พิธีกรรมตามอัตลักษณ์เดิม คือ สวม
เสื้อแขนนุ่งชินหมีไหม (หมีตา) ที่ต่อ
ตีนชินแบบตีนแสวง คาดทับด้วยผ้า
สไบแพรวา ทั้งยังใช้ผ้าแพรอนด่อน
(แพรอนขาวคาดรอบศีรษะ) และ
ประดับหนวดด้วยกระজอน (ต่างหูแบบ
ชาวผู้ไท)

A Pu-thai lady, Ban-nongchang, Nong-chang Sub-district, Samchai District, Kalasin Province, dresses a formal dress based on former identity by wearing Kab Blouse, Mee Silk Sarong (Mee-ta) extended the foot of sarong called Teen-saew, wrapped over by Prae-wa Shawl. She wears Prae-mon-don, a white Praemon around her head, decorates her ears with Kra-Ion (Pu-thai's earring).

นอกจากนี้ การทอผ้าแส่วยังเป็นที่นิยมกันในหมู่ชาวลือ บ้านผานม แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิรัฐลาว ซึ่งแม่หญิงชาวลือจะเรียกผ้าแส่วว่า “ແຜ່ນແສ່ວ” เป็นผ้าฝ้ายสีเหลือง ผืนผ้าลือขาวสร้างลวดลายด้วยเทคนิคการเก็บขิดเป็นช่องๆ ไปตามขนาดความยาวของผืนผ้า (1 ช่อง คือ 1 ลาย) ทั้งนี้ในทางรูปแบบมีความแตกต่างจากผ้าแส่วของชาวผู้ไทยอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ชาวไทยดำเนาศัยอยู่ในแคว้นสิบสองจังหวัด สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม จะเรียกผ้าคลุมศีรษะของสตรีว่า “ເປົວແສ່ວ” ผ้าเปียวแส่วของสตรีชาวไทยดำเนาลักษณะพิเศษที่ควรแก่การกล่าวถึงคือ ลวดลายที่เชิงผ้าทั้ง 2 ด้าน จะปักลับกันระหว่างด้านนอกและด้านใน เนื่องจากว่าเวลาที่สตรีชาวไทยดำเนาโพกผ้าเปียวแส่วต้องทึ่งให้ชายผ้าด้านหนึ่งปรากฏบริเวณหน้าผาก

เครื่องแต่งกายในการแสดง “ฟ้อนละคอน” ซึ่งเป็นการแสดงในบุญบั้งไฟ มีผ้าแพรขาวเป็นองค์ประกอบหลัก

The dress for “Fon La-kon,” a show in Boon-bung-fai, Praewa is a major component.

Moreover, Pa-saew weaving is popular among Leu people, Ban-pa-nom, Luang Prabang, Lao People's Democratic Republic. Lao people, Pa-saew was called by Leu women “Pan Saew,” It is a white quadrilateral cloth. The designs were formed by keeping “Kid” in channels based on the length of the cloth. (1 channel is 1 design) For its pattern, is obviously different from Pa-saew of Pu-thai. In the meanwhile, the black Pu-thai people living in 12 Ju-thai region, Socialist Republic of Vietnam would call the women's head cover as “Peaw-saew.” Black Thai Women's Peaw-saew has special characteristic needed to be stated : the design at the end in both sides of the fabric, would be embroidered reversely between the external side, and internal one. Since the black Thai women putting the Peau Cloth, they have to leave one side of the end of cloth on their foreheads.

สตรีชาวผู้ไทยบ้านหนองช้าง ตำบลหนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ในเครื่องแต่งกายอันเป็นอัตลักษณ์ของชาวผู้ไทย

Two Pu-thai ladies at Ban-nong chang, Nong-chang Sub-district, Samchai District, Kalasin Province, wear dresses with Pu-thai Identity.

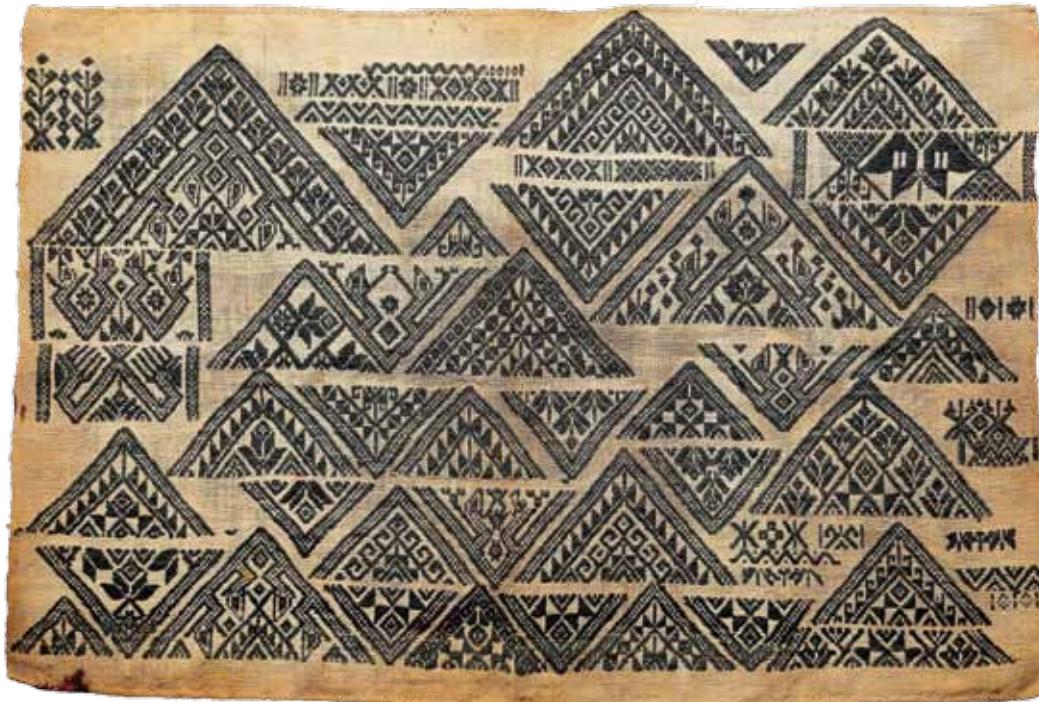
ผ้าแส่วที่ถักทอจากเส้นฝ้ายธรรมชาติ และสร้างลวดลายด้วยเส้นฝ้ายธรรมชาติย้อมสีคราม บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from natural cotton yarn, and created the design from natural cotton yarn with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammuang District, Kalasin Province.

ผ้าแส่วที่ถักจากเส้นฝ้าย
ธรรมชาติ และสร้างลวดลาย
ด้วยเส้นฝ้ายธรรมชาติย้อมสี
คราม บ้านเหลาภูพาน ตำบล
เหลาภูพาน อำเภอสมเด็จ
จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from
natural cotton yarn, and
created the design from
natural cotton yarn with
dyed indigo color, Ban-lao-
pupan, Lao-pu-pan Sub-
district, Somdej District,
Kalasin Province.

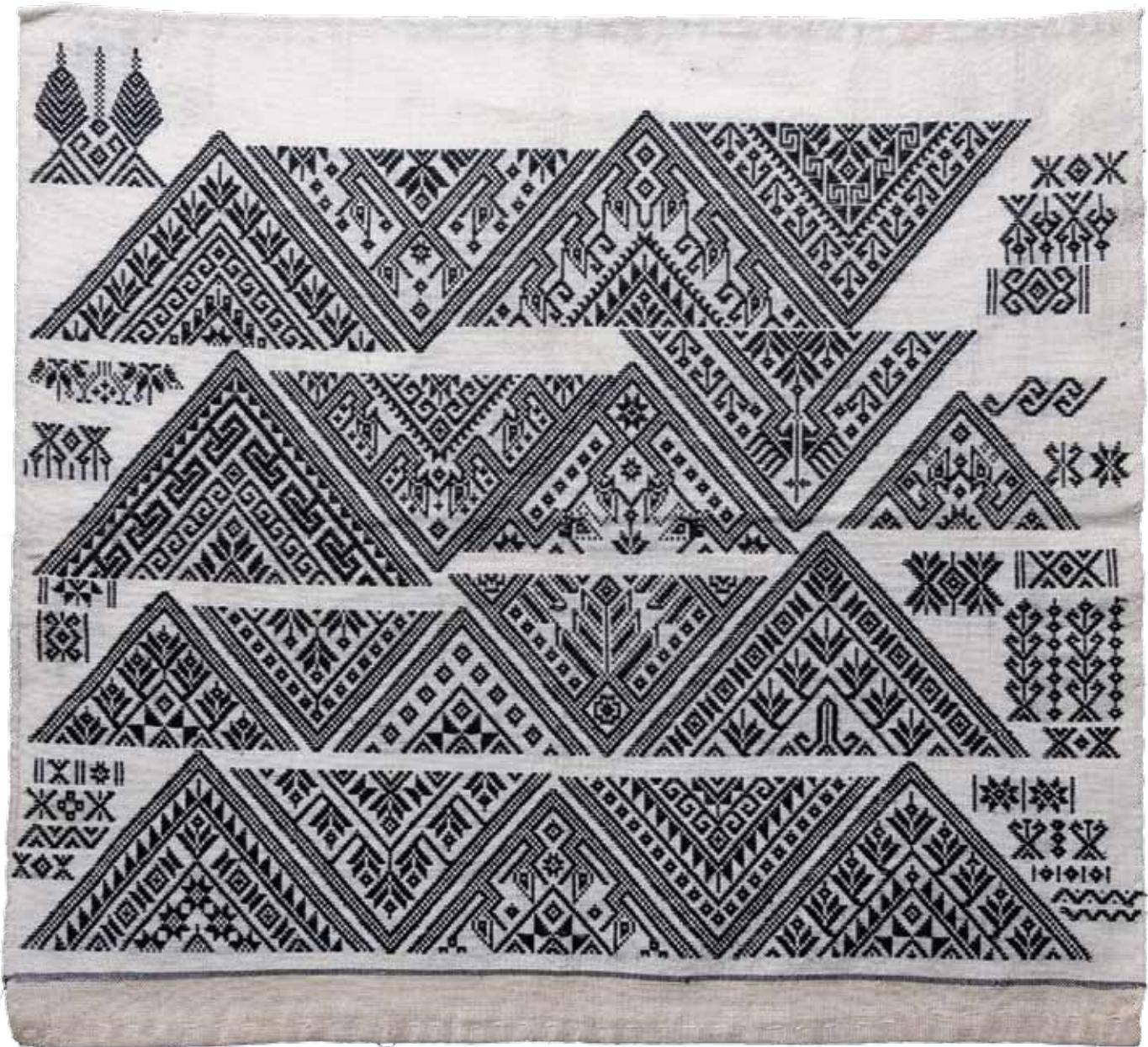
ผ้าแส่วที่ถักทอจากเส้นฝ้ายธรรมชาติ และสร้างลวดลายด้วยเส้นฝ้ายธรรมชาติย้อมสีคราม บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from natural cotton yarn, and created the design from natural cotton yarn with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammuang District, Kalasin Province.

ผ้าแส่วที่ถักทอด้วยเส้นใยสังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นใยสังเคราะห์ย้อมสีครีม บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammuang District, Kalasin Province.

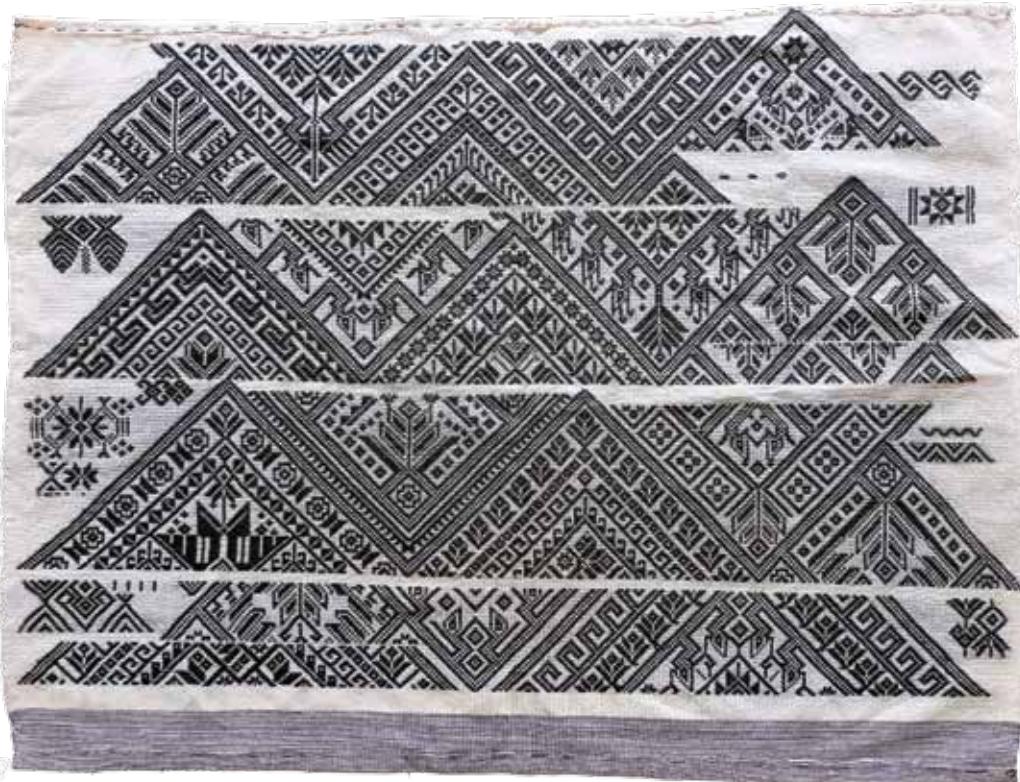
ผ้าแส่วที่ถักทอด้วยเส้นไส้สังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นไส้สังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammaung District, Kalasin Province.

ผ้าแส่วที่ถักทอด้วยเส้นไยสังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นไยสังเคราะห์ย้อมสีคeme บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammaung District, Kalasin Province.

ผ้าแส่วที่ถักทอด้วยเส้นไยสังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นไยสังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านโน彭 ตำบลโน彭 อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammaung District, Kalasin Province.

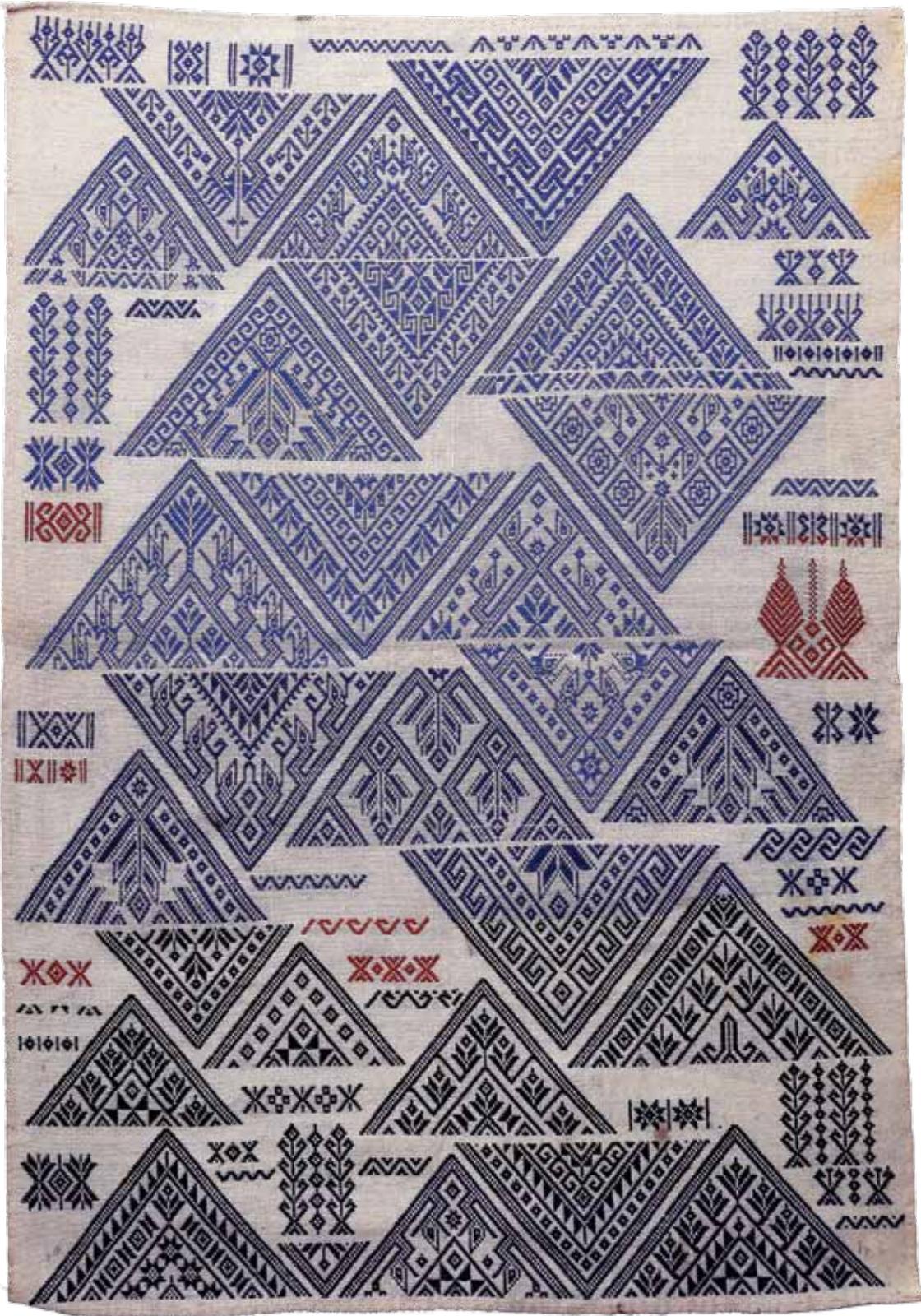
ผ้าแส่วที่ถักทอด้วยเส้นไยสังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นไยสังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านหนองช้าง ตำบลหนองช้าง อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-nongchang, Nongchang Sub-district, Samchi District, Kalasin Province.

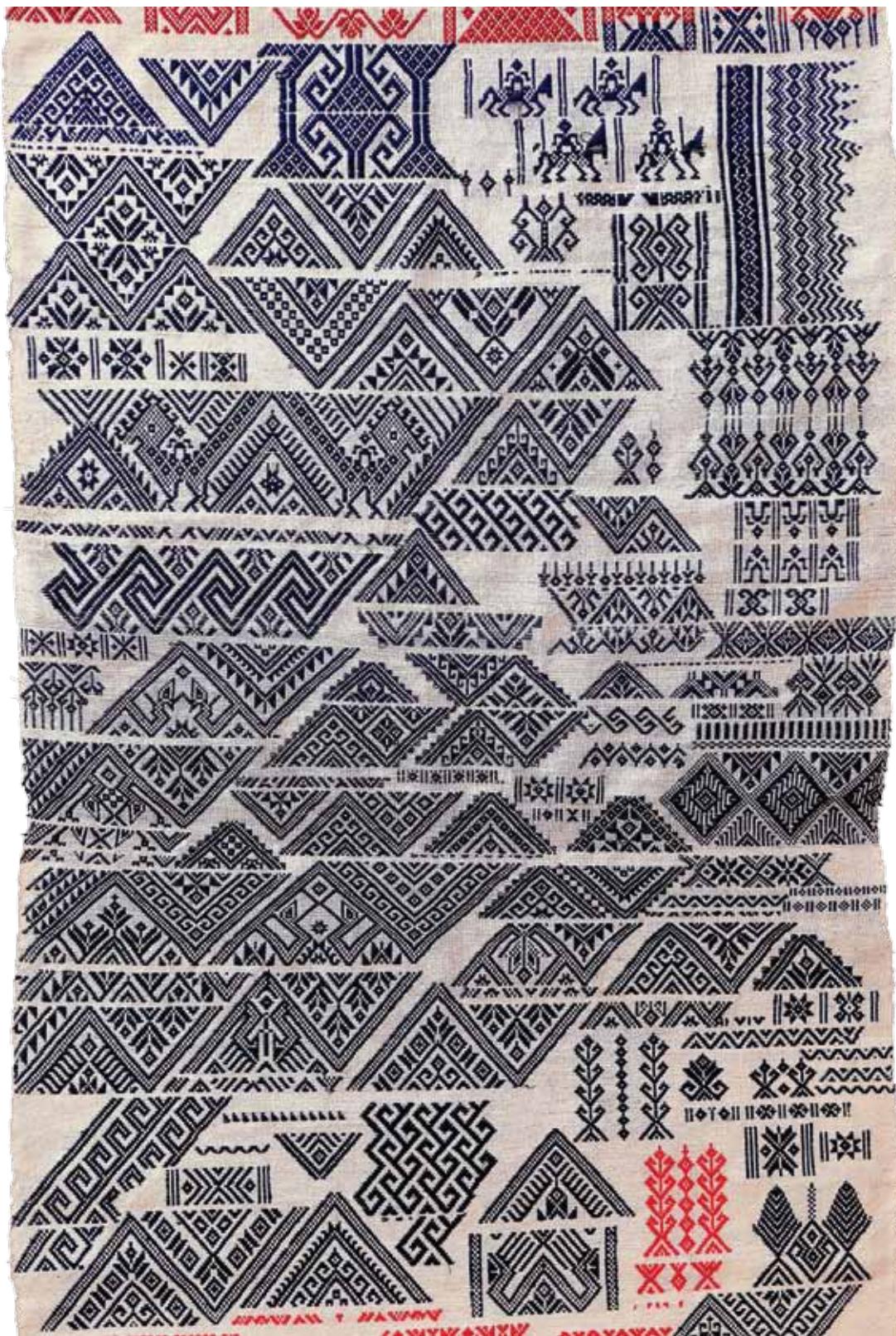
ผ้าแส่วที่ถักทอด้วยเส้นใยสังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นใยสังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammaung District, Kalasin Province.

ผ้าแส่วที่ถักทอด้วยเส้นไส้สังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นไส้สังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammaung District, Kalasin Province.

ผ้าแส่วที่ถักทอด้วยเส้นใยสังเคราะห์ และสร้างลวดลายด้วยเส้นใยสังเคราะห์ย้อมสีเคมี บ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammaung District, Kalasin Province.

ผ้าแส่วที่ถักทอด้วยเส้นไส้สังเคราะห์ และสร้างลายด้วยเส้นไส้สังเคราะห์้อมสีเคมี บ้านโน彭 ตำบลโน彭 อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

Pa-saew is woven from synthetic fiber, and created the design from synthetic fiber with dyed indigo color, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammaung District, Kalasin Province.

ลวดลายของผ้าแพรฯที่ปรากฏบน
ผ้าแส่วสามารถแบ่งออกเป็นประเภท
ใหญ่ๆ ได้ 4 ประเภท คือ

1. ลวดลายที่ได้แรงบันดาลใจใน
การสร้างสรรค์จากพรรณพุกษา

- ❖ ดอกมะลิ
- ❖ ดอกบัว
- ❖ ใบบุ้นก้านก่อง
- ❖ ช่อดันสน
- ❖ ช่อดอกหมาก
- ❖ ช่อดอกไม้
- ❖ ส้มปอย
- ❖ กานบเบด
- ❖ จันกิง
- ❖ แบดก้าบตัด
- ❖ พันมหา
- ❖ ดอกแก้ว

ฯลฯ

The designs of Prae-wa cloth on Pa-saew could be classified into 4 kinds as follows:

1. The designs are inspired by creating the plants:

- ❖ Ma-lan
- ❖ Lotus
- ❖ Boon-kan-kong leaf
- ❖ Bunch of flower
- ❖ Bunch of Mak flower
- ❖ Bunch of flower
- ❖ Som moy
- ❖ Huck of Bad
- ❖ Chan-ging
- ❖ Bad-kab-tad
- ❖ Pan-ma-ha
- ❖ Orange Jasmine

Etc.

2. ลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสัตว์ในการสร้างสรรค์จากสัตว์

- ❖ คน
- ❖ แมงก้มเบื้อ
- ❖ ตาบัง
- ❖ จุ่มตีนหมา
- ❖ งูลอย
- ❖ นาค
- ❖ สิงห์
- ❖ มอม
- ❖ ช้าง
- ❖ ม้า
- ❖ กะปุ
- ❖ ช่อดอกไม้ชังผึ้ง
- ❖ ช่อดอกไม้แข็งปลา

ฯลฯ

3. ลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสิ่งของเครื่องใช้

- ❖ ช่อดอกไม้ช่อดีนพาน
- ❖ ขาเปีย
- ❖ ขาเข
- ❖ กง
- ❖ เป็ด

ฯลฯ

4. ลวดลายเบ็ดเตล็ด

- ❖ ดาว
- ❖ กระบวน
- ❖ ผาสาท
- ❖ หอ
- ❖ ขอ
- ❖ จะแก

ฯลฯ

2. The designs are inspired by animals in creating from animals:

- ❖ Man
- ❖ Mang gum bur
- ❖ Ta-bang
- ❖ Oom teen ma
- ❖ Floated snake
- ❖ Nak (great snake)
- ❖ Lion
- ❖ Mom
- ❖ Elephant
- ❖ Horse
- ❖ Ka-pu (crab)
- ❖ Bee's hive
- ❖ Fish's Teeth

Etc.

3. The designs are inspired by articles:

- ❖ Cho-teen-pan
- ❖ Ka-pia
- ❖ Ka-ke
- ❖ Gong
- ❖ Hook

Etc.

4. The miscellaneous Designs:

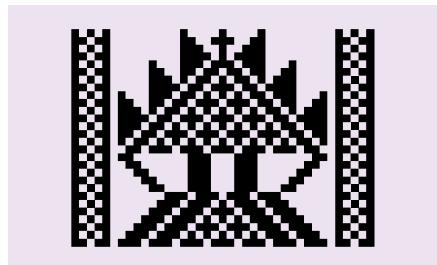
- ❖ Star
- ❖ Kra-buan
- ❖ Pa-sat
- ❖ Ho
- ❖ Ko
- ❖ Ja-kae

Etc.

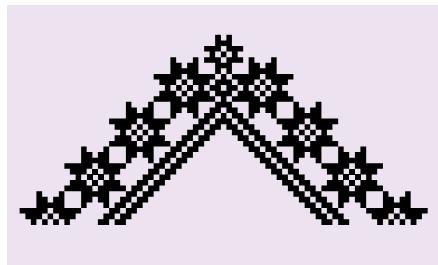
ลวดลายของผ้าแพรวาที่ปราการภูบันผ้าแสง
The designs of Prae-wa cloth on Pa-saew

ลายหลัก

The major design

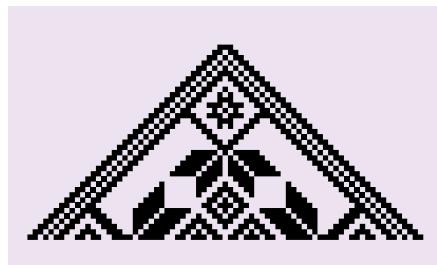
ขันมากเปง
Kan-mak-peng

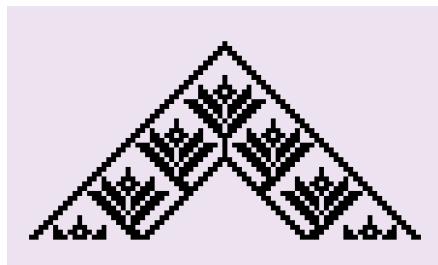
ดอกแก้ว
Orange Jasmine

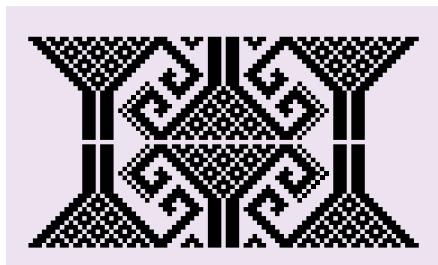
คันซีช้าง
A man rides a elephant.

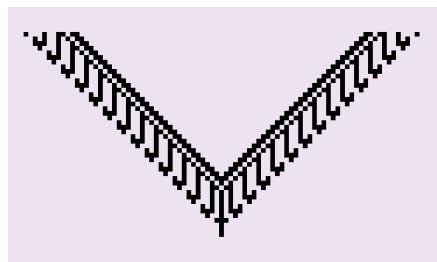
ดอกกระวนหัวหย่อน
Dok Krabuan-hau-yon

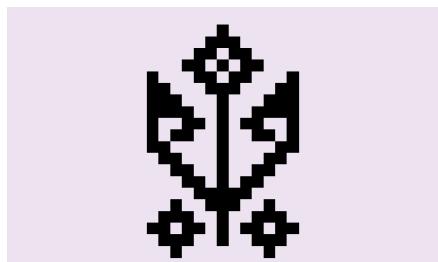
ดอกใบบุ่นคุ้มดาว
Dok-bai-boon-oom-dao

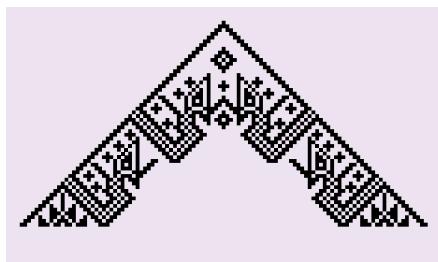
ดอกก้ามปู
Dok-kam-poo

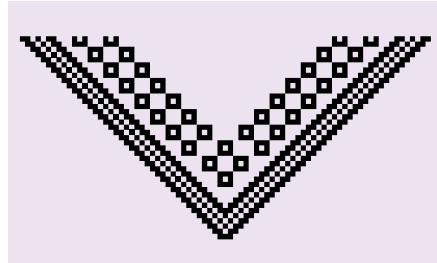
ขิดเป็ด
Kid-bed

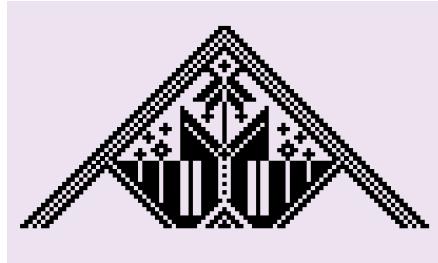
ดอกซ่อฟ้า
Dok-cho-fa

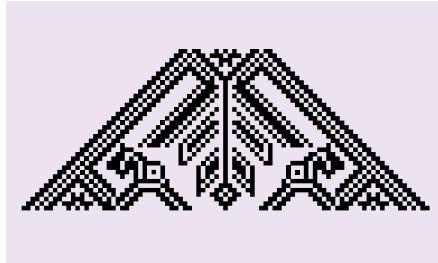
ดอกนาคโคโคด
Dok-nak-ko-kod

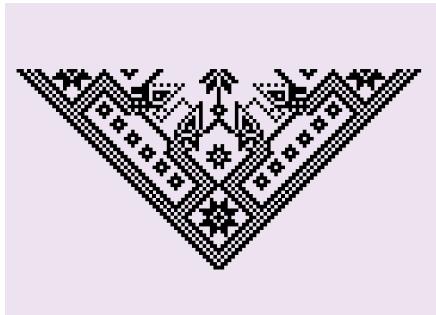
ดอกดาบัง
Dok-da-bung

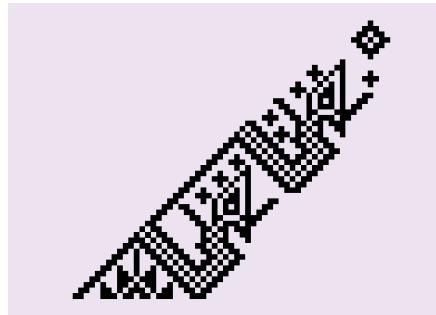
ดอกแมงกะเบื้อ
Dok-mang-ka-beu

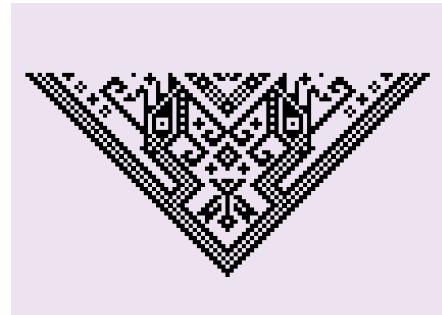
พันมหาดอกแจ้ว
Pan-maha-dok-ngeaw

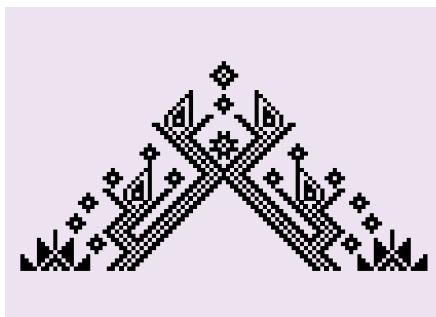
ดอกนาคนอน
Dok-nak-non

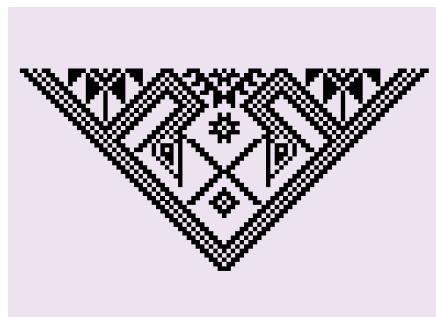
ดอกนาคคอดด้วยเครื่อ
Dok-nak-ko-kod-tai-kreu

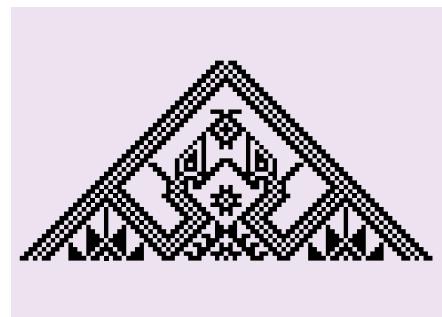
ดอกนาคหัวหนาม
Dok-nak-hua-nam

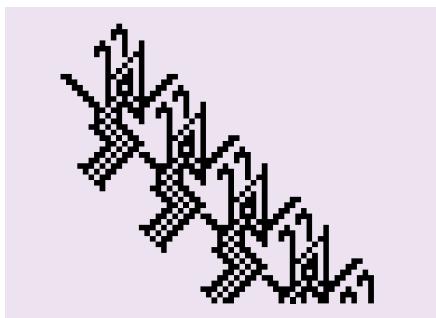
ดอกนาคหัวข้อง
Dok-nak-hau-song

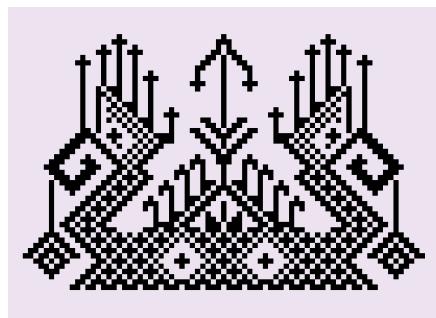
ดอกนาคหัวชุม
Dok-nak-hua-choom

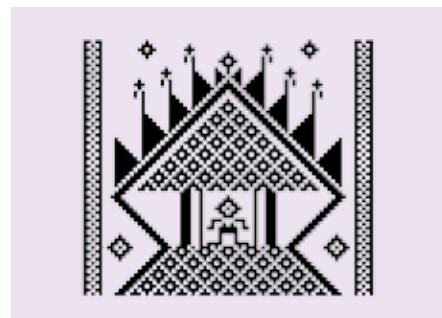
ดอกนาคหัวชุมในญี่ปุ่น—ดอกนาคคอดด้วย
Dok-nak-hua-choom-yai — Dok-nak-ko-kod

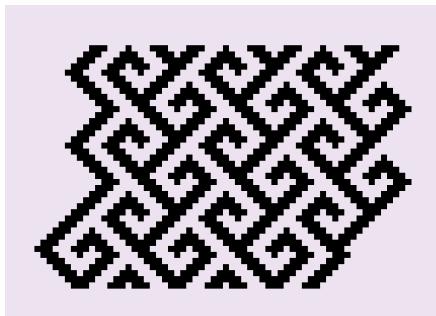
ดอกนาคหัวหนามได้เครื่อ
Dok-nak-hua-nam-tai-kreu

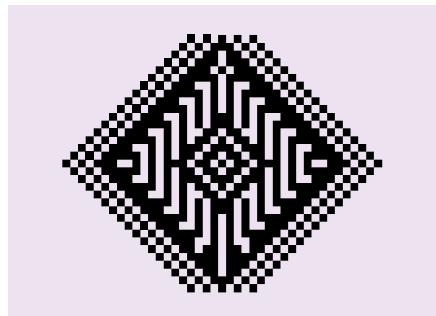
ดอกหงส์
Dok-hong

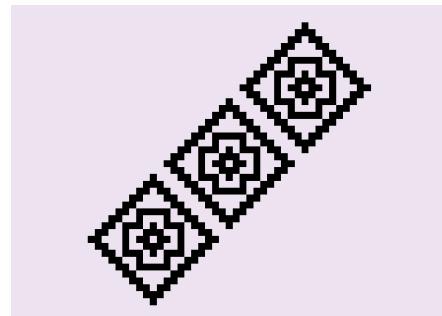
หอพาสาท
Ho-pa-sat

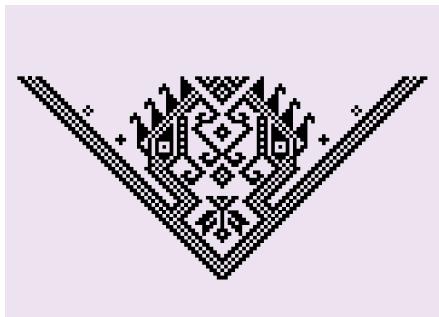
ดอกแจ้ว
Dok-ngaew

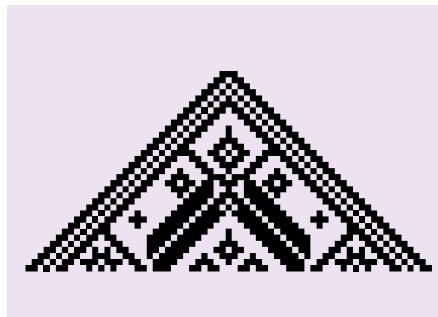
ลายปะระดิษฐ์ใหม่
New Invented Design

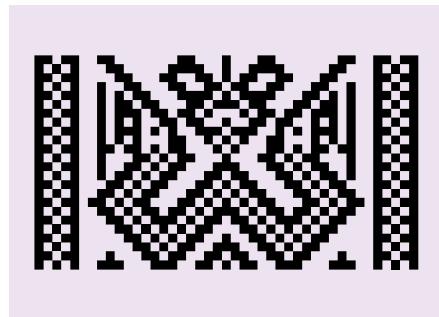
ดอกจะแกء
Dok-ja-kae

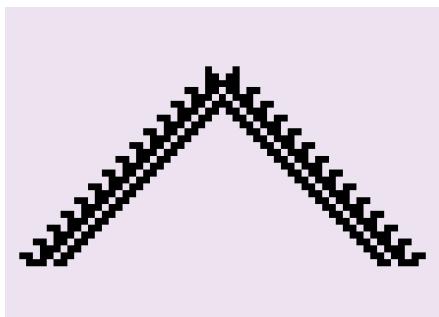
ดอกหงอนเงือกใหญ่
Dok-ngon-ngeuk-yai

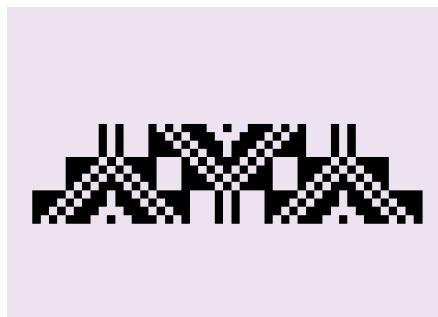
ดอกหงابل่าวาแปลง
Dok-hang-pla-wa-plang

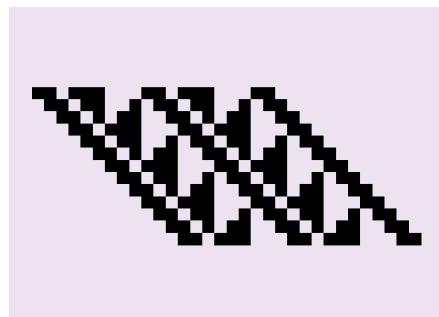
ดอกนาคกันตี
Dok-nak-kon-tee

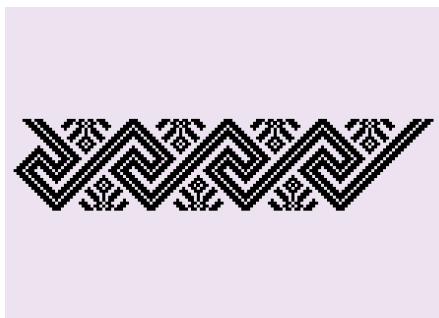
ดอกยูมตีนหมา
Dok-yoom-teen-ma

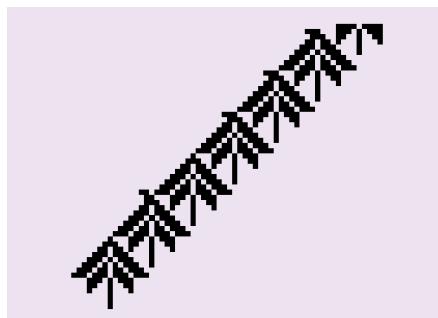
ปีกดอกขาว
Peeg-dok-kwa

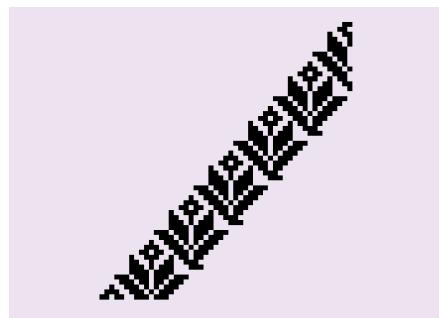
ดอกกาบเบดใต้เครื่อ
Dok Gab-bad-tai-kreu

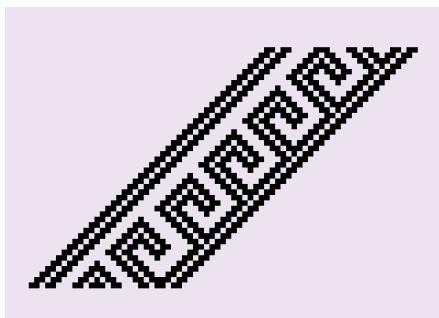
ดอกสะนาหลังกาะ
Dok-sa-daso-long-goa

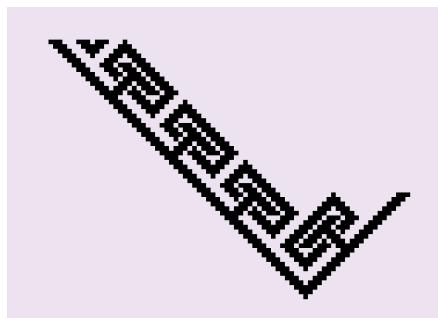
ใบไม้ตีเครื่อ
Bai-mai-tai-kreu

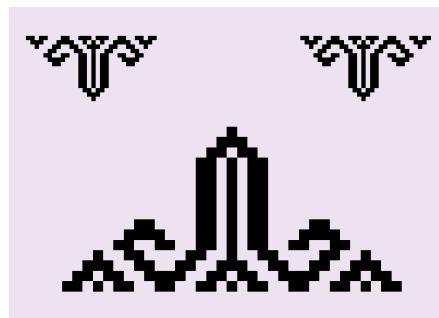
ดอกใบบุ่นคุ้มดาวใต้เครื่อ
Dok-bai-boon-oom-dao-tai-kreu

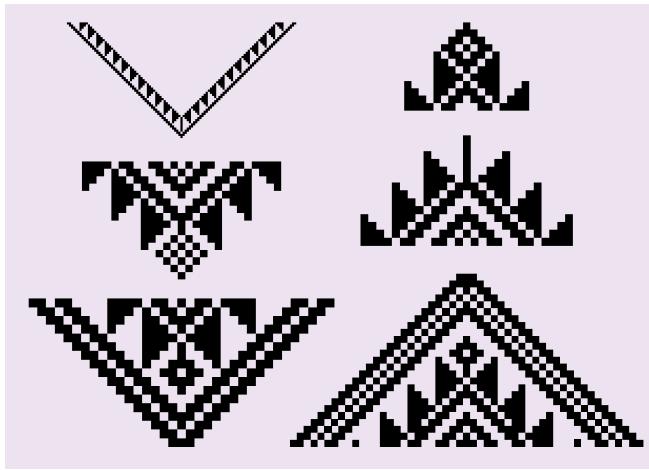
ดอกขอก
Dok-ko

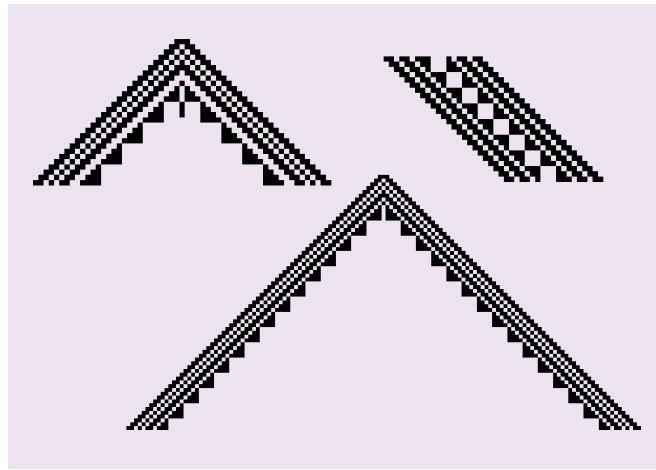
ดอกใบเม็ดโgn
Dok-bai-meed-gone

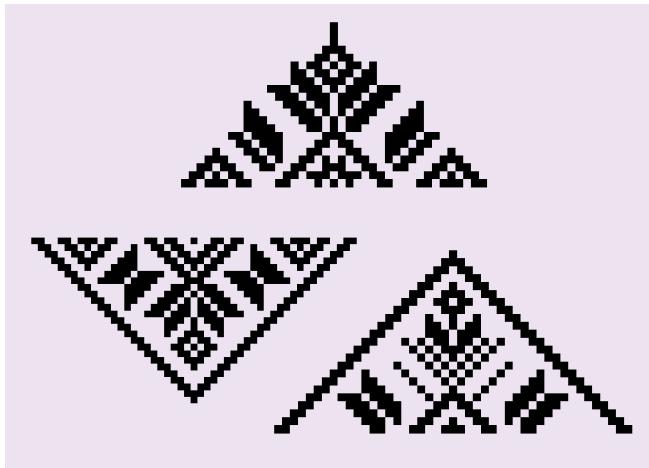
ดอกชุดดัง
Dok-hoo-dang

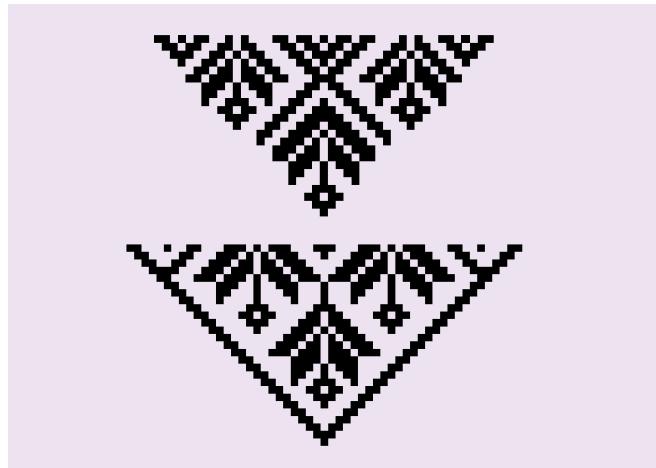
ดอกกากับแบบด
Dok-gab-bad

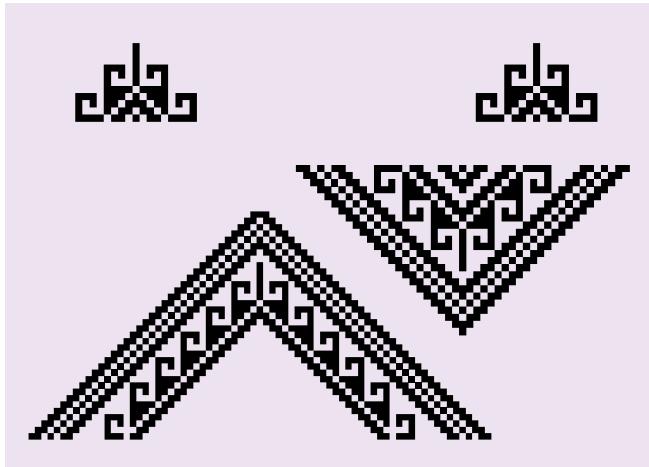
ดอกแบบกากับตัดได้เครื่อง
Dok-bad-gab-dad-tai-kreu

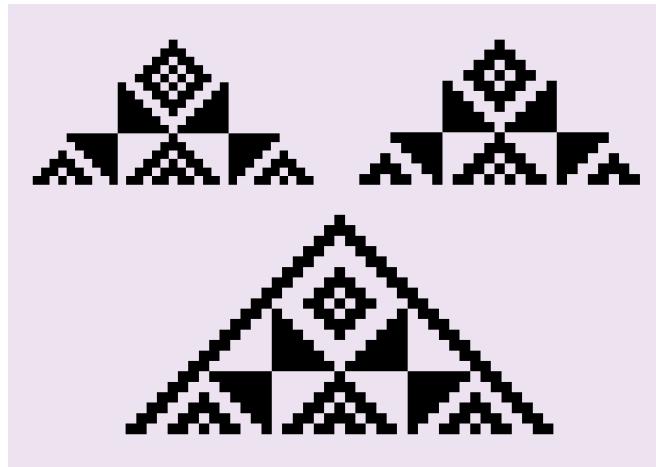
ดอกกระบวนแอกกิว
Dok-kra-buan-ew-kiw

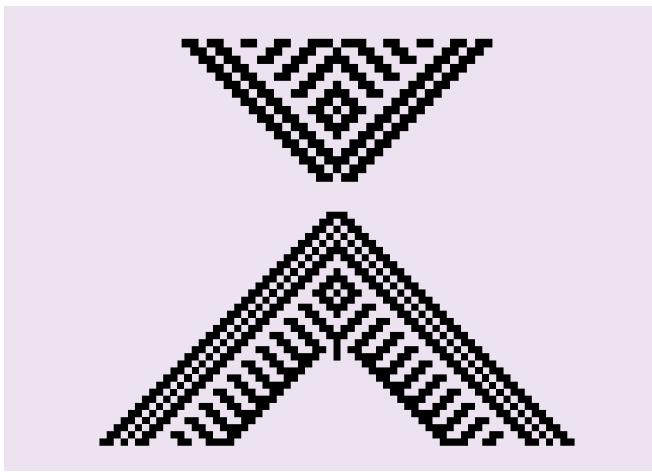
ดอกใบบุ้นน้อย
Dok-bai-boon-noi

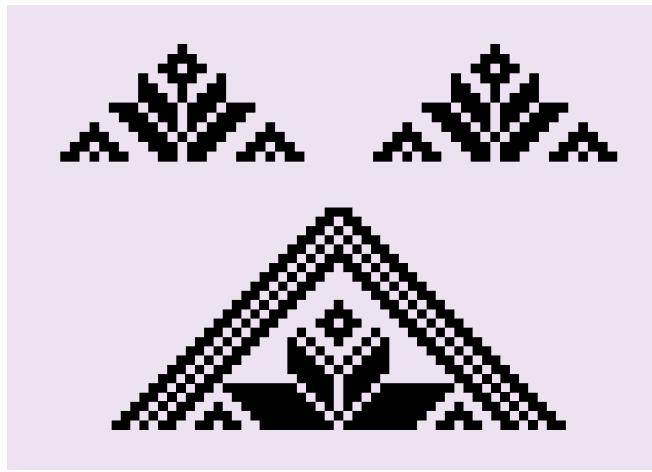
ดอกกากับแบบขอก
Dok-gab-bad-ko

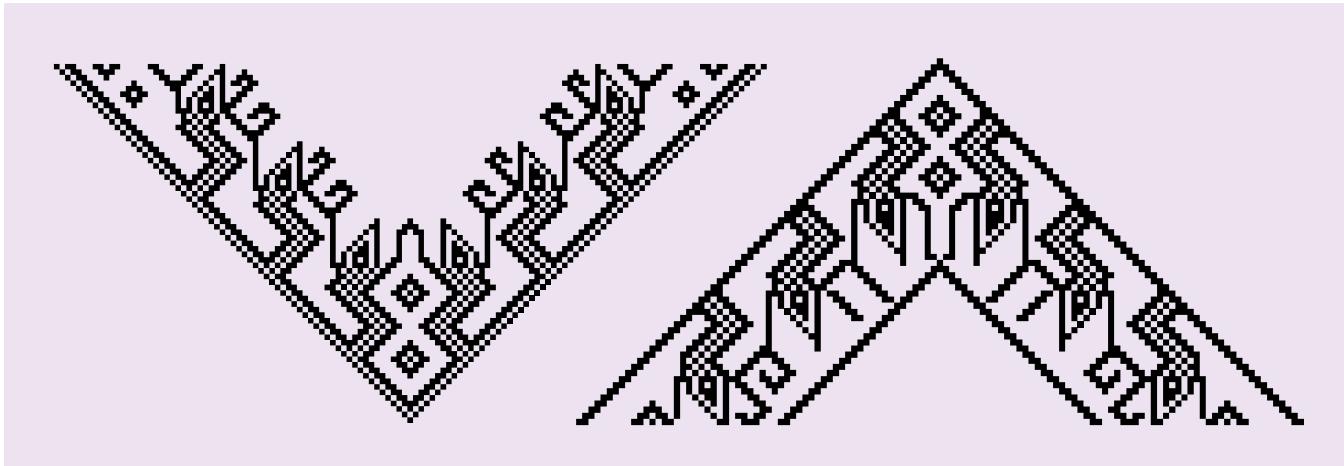
ดอกมะล้าน
Dok-ma-san

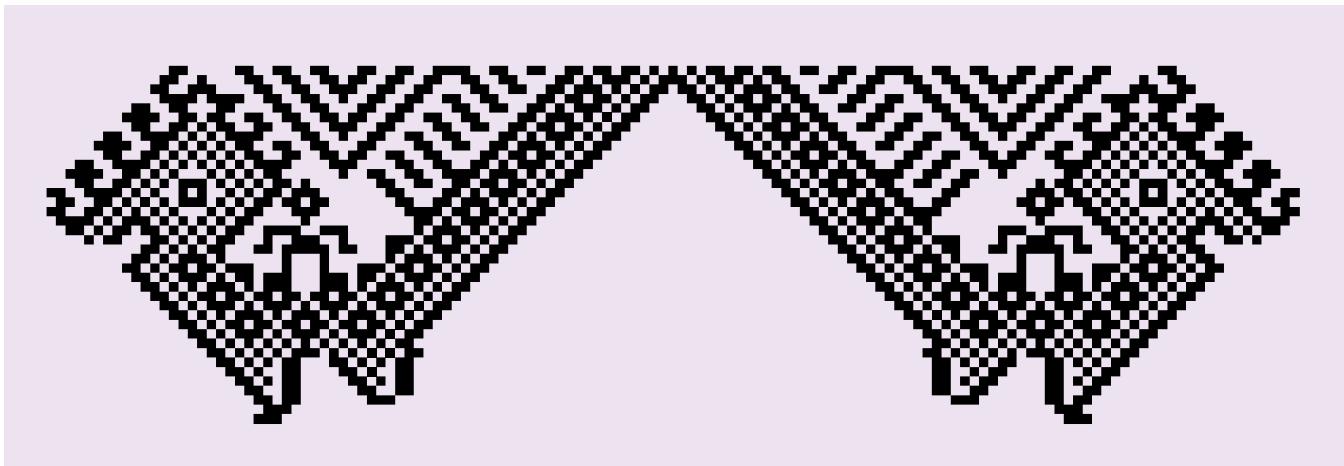
ดอกหางหงส์
Dok-hang-hong

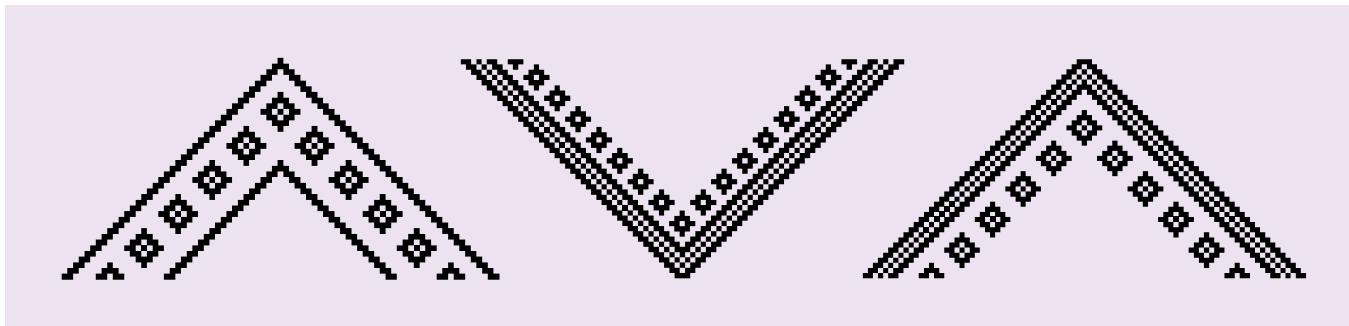
ดอกหางปลาวา
Dok-hang-pla-wa

ดอกนากแ xen สร้อย
Dok-nak-kaen-soi

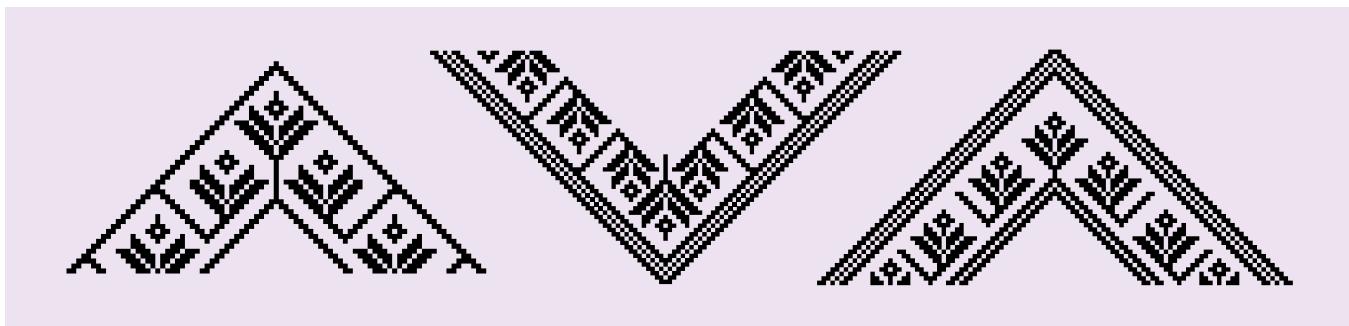

มوم
Mom

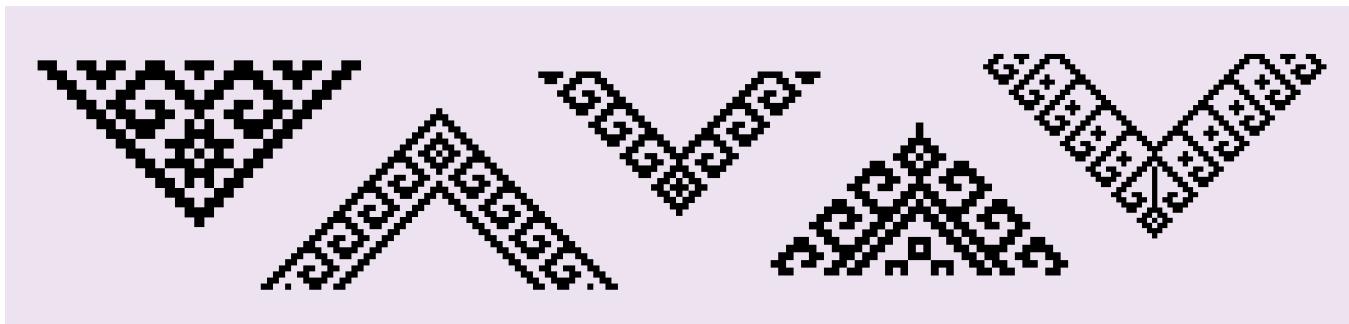
ดอกดาวไต่เครือ

Dok-dao-tai-kreu

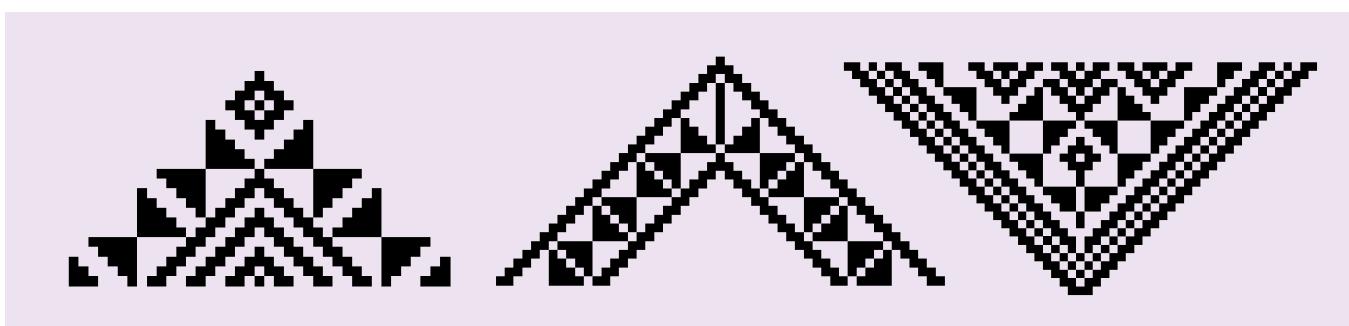
ดอกใบบุญก้านก่อง

Dok-bai-boon-kan-kong

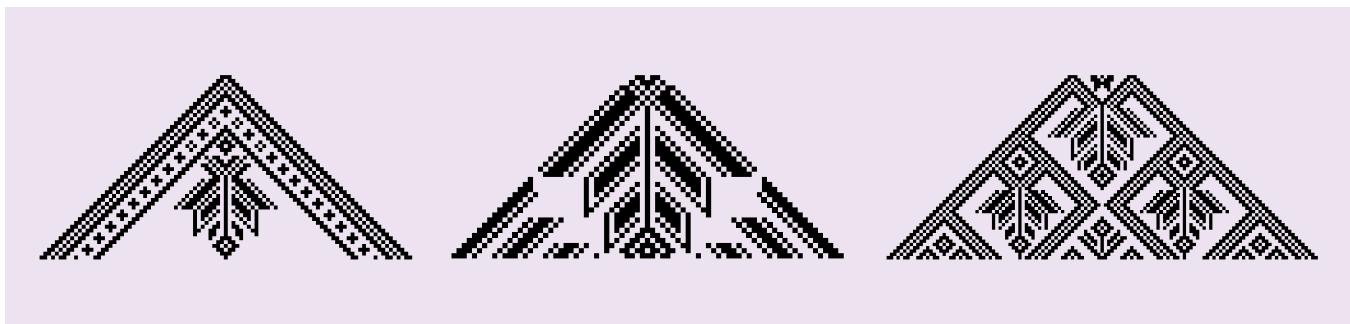
ดอกจันกิง

Dok-chan-ging

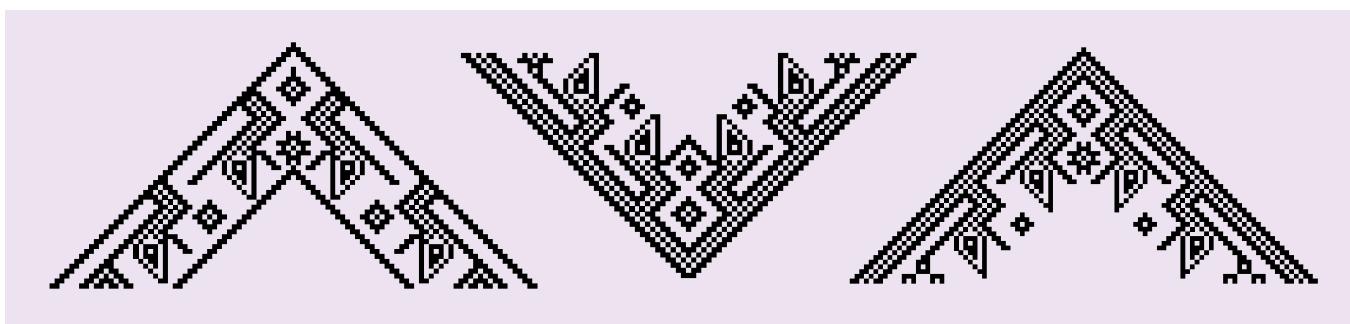
ดอกแบดก้าบตัด

Dok-bad-gab-dad

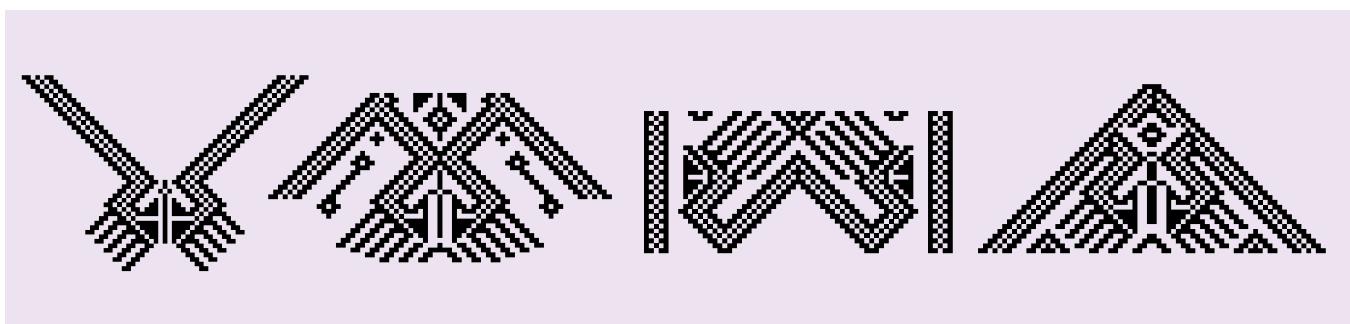
ดอกพันมหา

Dok-pan-maha

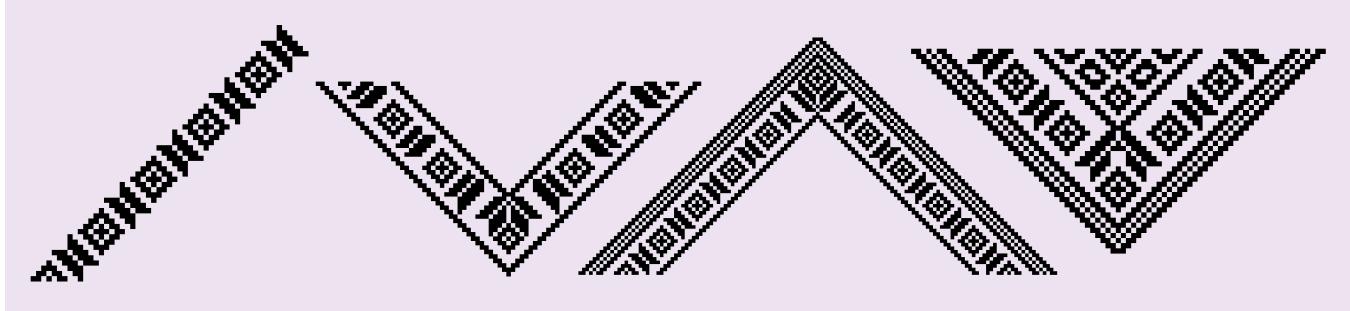
ดอกนาคสี่แยน

Dok-nak-see-kan

ดอกหงอนเงือก

Dok-ngeuk

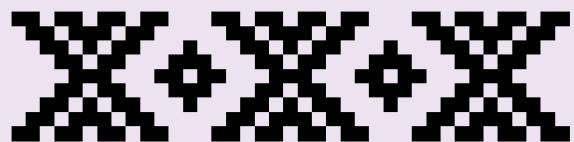
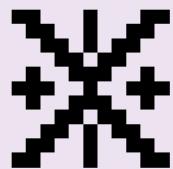

ดอกใบบุญห่วาน

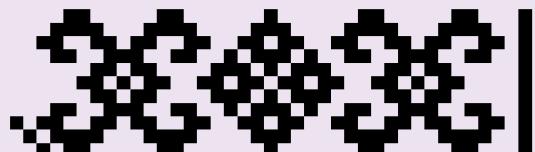
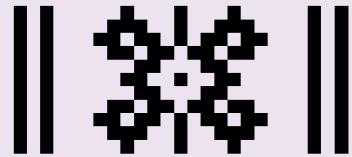
Dok-bai-boon-wan

ดอกอ้อมคั่นลาย หรือลายคั่น

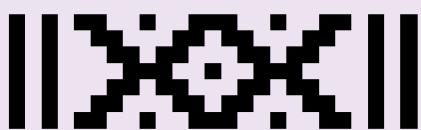
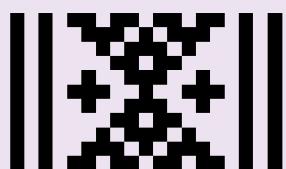
The Separated design or part design

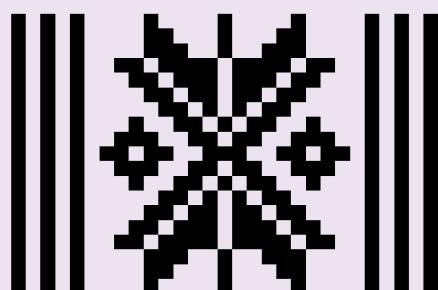
ขาเขียว
Ka-ke

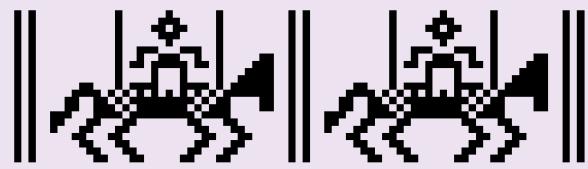
ดอกกระหน่ำอย - แมงมุม
Dok-ka-poo-noi — Mang-moom (Spider)

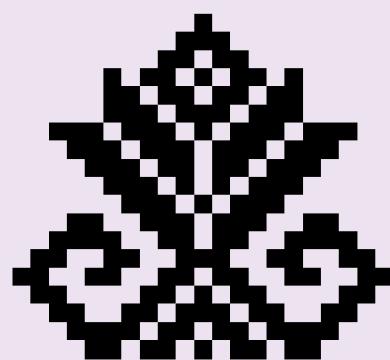
ดอกดาว
Dok Dao (Star)

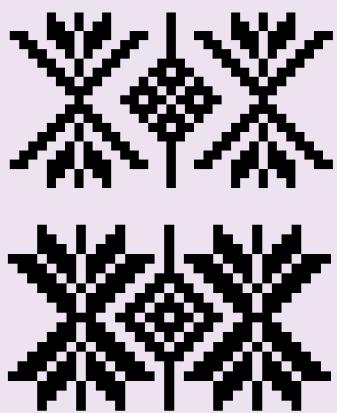
ดอกหางปลา瓦
Dok-hang-pla-wa

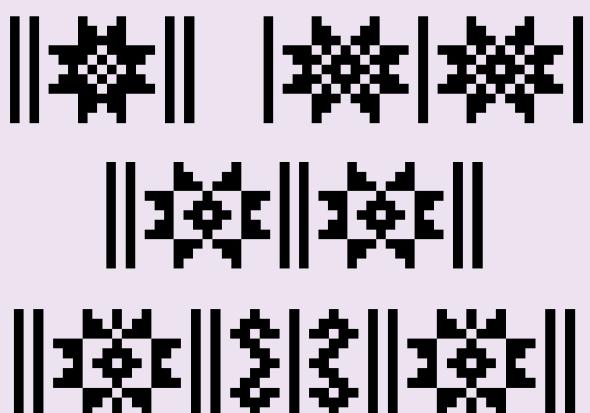
คนขี่ม้า
A man rides a horse.

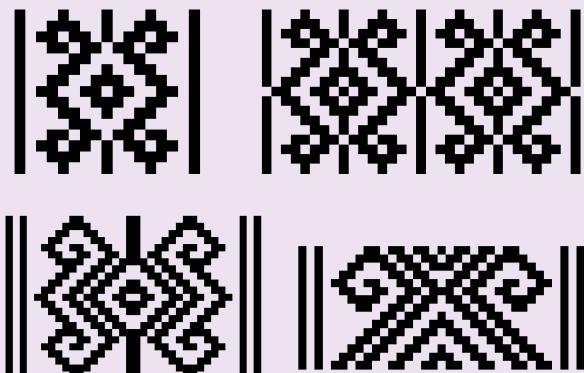
ดอกกระบวนแครกิว (แปลง)
Dok-kra-buan-ew-kiw (new or transformed design)

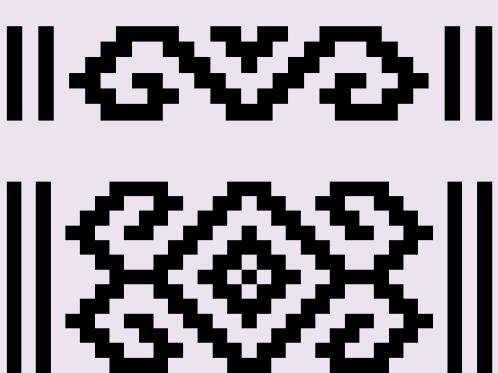
ดอกส้มปอย
Dok-som-poi

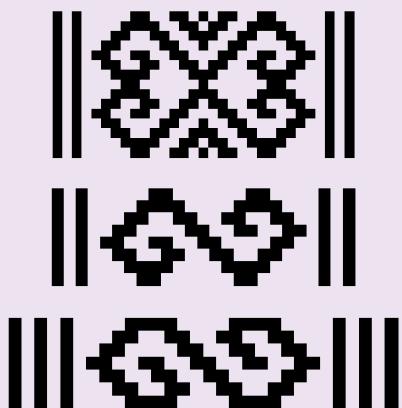
ดอกบัว
Lotus

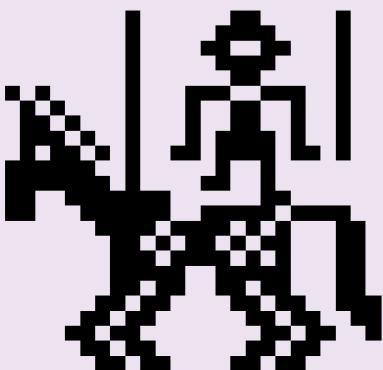
ดอกขอนห้องปูง
Dok-ko-tong-poong

ดอกขอนอน
Dok-ko-non

ดอกเงี้ยว
Dok-ngaew

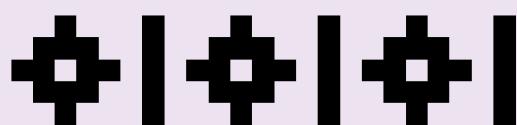
คนขี่ม้า
A man rides a horse.

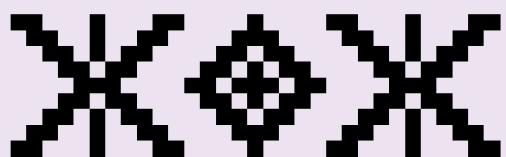
ขิดتاไก่น้อย
Kid-ta-gai-noi

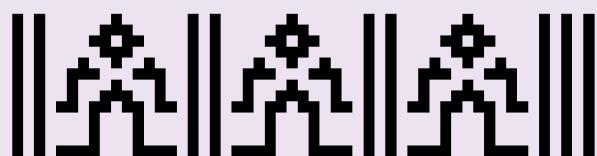
แม็กปลา
Kaew Pla (Fish's Teeth)

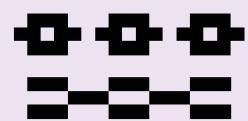
ดาวน้อย
Little Star

ดาวขาเข้า
Dao-ka-ke

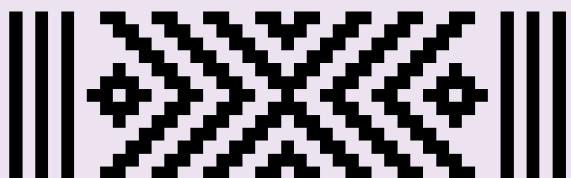
คนน้อย
Kon-noi

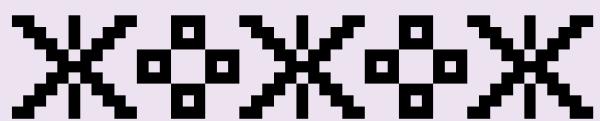
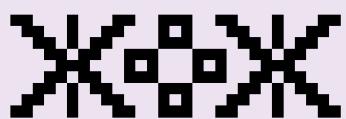
ขิดتاไก่
Kid-ta-kai

ดอกแก้วน้อย
Little Orange Jasmine

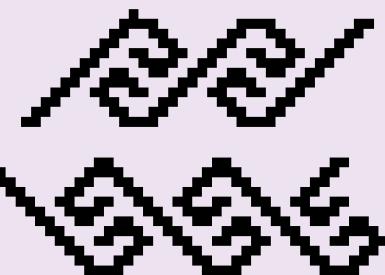

ดอกแก้วใหญ่
Big Orange Jasmine

ดอกรตาบง же

Dok-ta-bung-ke

ดอกรขอก่าย

Dok-ko-kai

ดอกรุลอยสามไม้

Dok-ngoo-loi-sam-mai

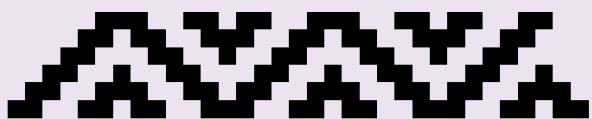
ดอกรุลอยสี่ไม้

Dok-ngoo-loi-see-mai

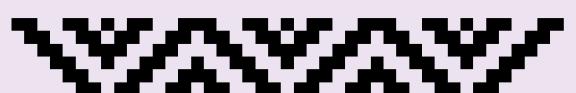
ดอกรุลอยห้าไม้

Dok-ngoo-loi-ha-mai

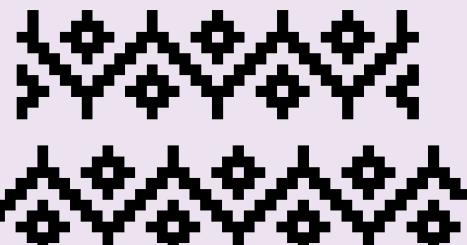
ดอกรุลอยหกไม้

Dok-ngoo-loi-hok-mai

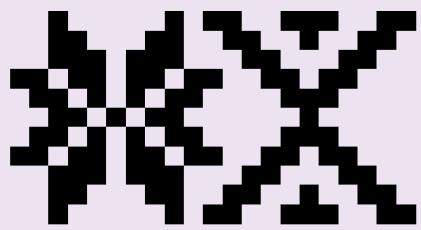
ดอกรุลอยเจ็ดไม้

Dok-ngoo-loi-jed-mai

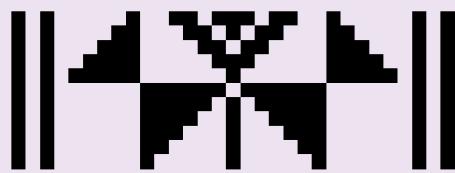

ดอกรุลอยเก้าไม้

Dok-ngoo-loi-kao-mai

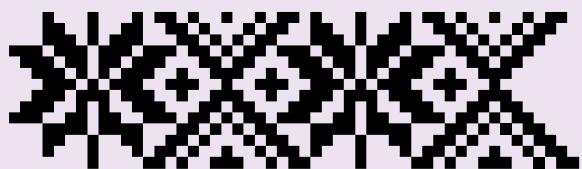
ดอกผักแ渭นขาเข้
Dok-pag-wan-ka-ke

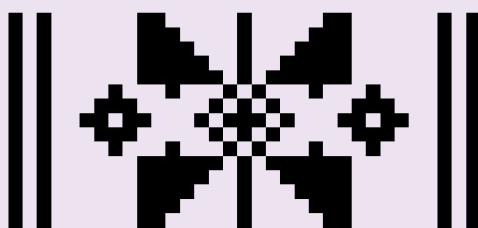
ดอกมะส้าน
Dok-ma-san

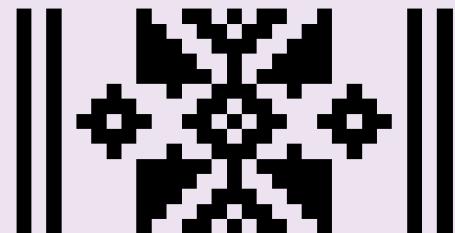
บัวเครือ - เครือผักแ渭น
Bau-kreu — Kreu -Pag-wan (Water Fern)

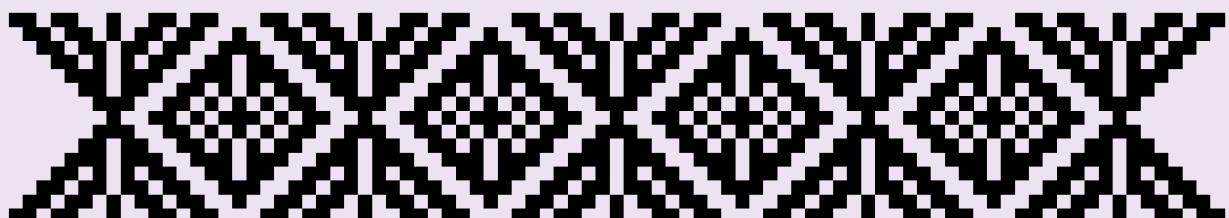
ดอกผักแ渭นขาเข้แปลง
New Design or Transformed Dok-pag-wan-ka-ke

ลายประดิษฐ์ใหม่
New Invented Design

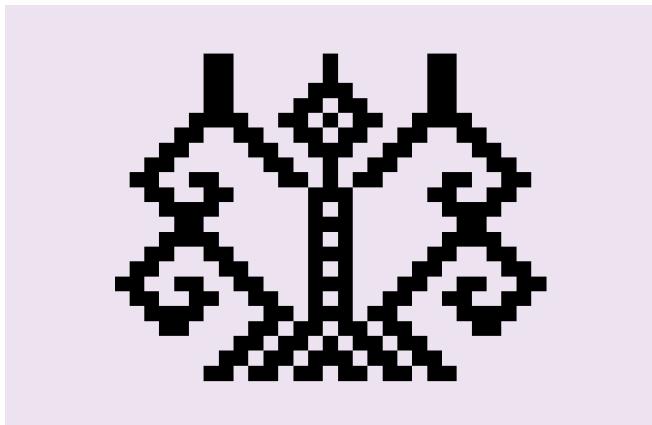
ลายประดิษฐ์ใหม่
New Invented Design

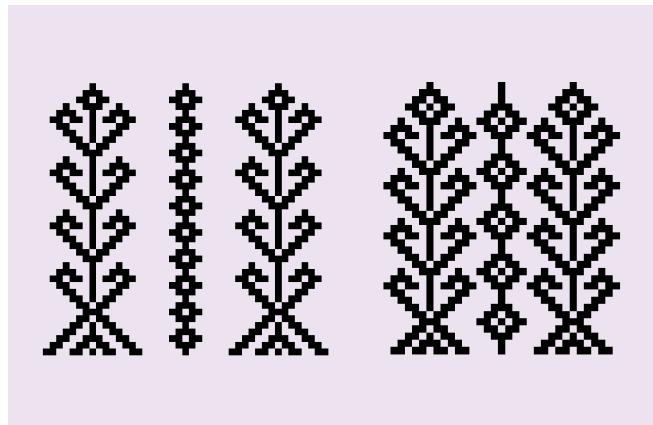
ลายประดิษฐ์ใหม่
New Invented Design

ลายช่อปลายเชิง หรือลายเชิงผ้า

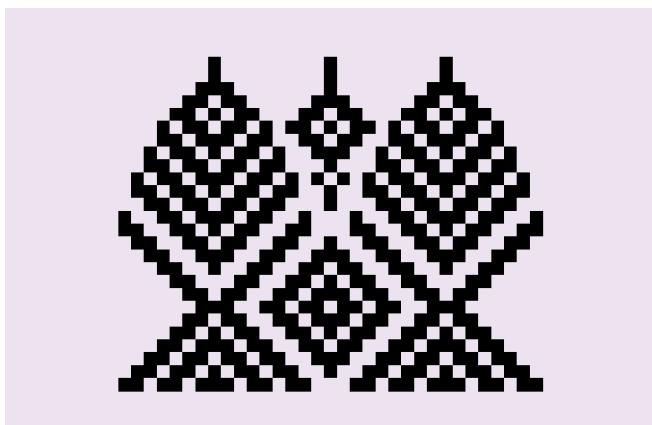
The bunch at the end of foot

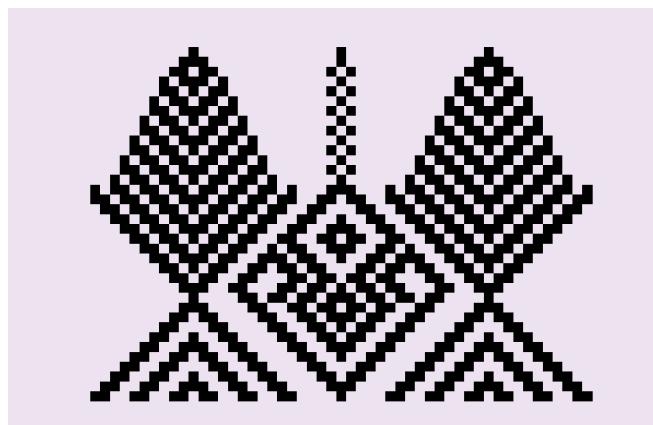
ช่อ ก้าน ก่อง
Cho-kan-kong

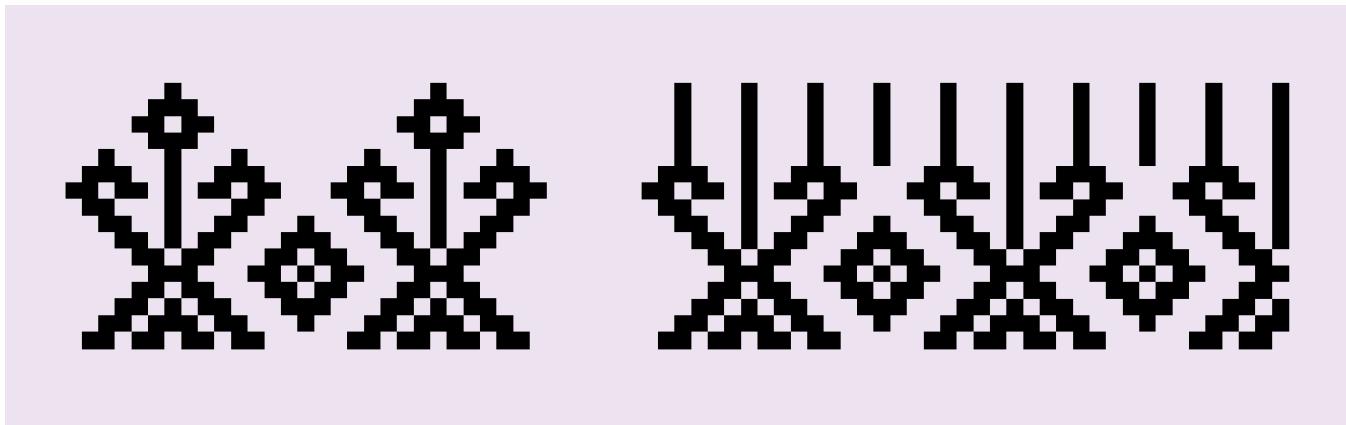
ช่อ ดอกไม้
Cho-dok-mai (Bunch of flower)

ช่อ ต้นสน น้อย
Cho-ton-son-noi

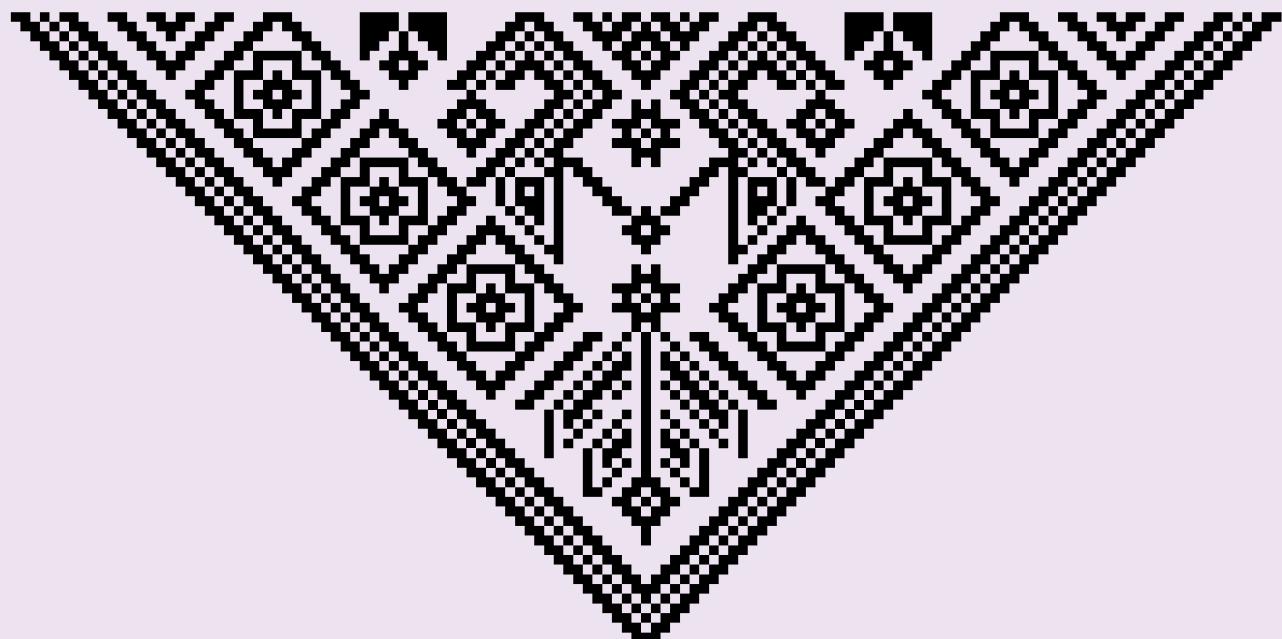
ช่อ ต้นสน
Cho-ton-son (Pine Tree)

ช่อ ดอกหมาก
Cho-dok-mag

การเรียกชื่อลาย

Design

ดอกจะแก้วมันนาคหัวชูม

Dok-ja-kae-oom-nak-hua-choom

ไบบูน อุ่ม ยูม ตีน หมา อุ่ม ชิด เป็ด อุ่ม ดอก กระ บาน แอก กิว

Bai-boon-oom-teen-ma oom-kid-bed oom dok krabuan-ew kiw

เอกสารอ้างอิง

แก้วตา จันทรนุสรณ์. (2546). ภูมิปัญญา ; คุณค่าและหน้าที่ ในสารวัฒนธรรม สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2543). ผ้าทอพื้นเมืองในภาคอีสาน. โครงการพัฒนาผ้าพื้นเมืองในทุกจังหวัดของประเทศไทย.

มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2544). ตลาดลายและสีสันบนผ้าทอพื้นเมือง. โครงการพัฒนาผ้าและผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองทั่วประเทศเพื่อส่งเสริมการผลิตและการส่งออก.

คณะกรรมการและคณะกรรมการและคณะกรรมการจัดทำเอกสารดำเนินการผ้าไหมแพรวาภิสินธ์. (2552). แพรวาราชินีแห่งใหม่. จังหวัดกาฬสินธุ์.

คณะกรรมการและคณะกรรมการและคณะกรรมการจัดทำเอกสารประชาสามพันธ์ผ้าไหมแพรวาภิสินธ์. (2553). เสน่ห์แพรวาภิปัญญาภิสินธ์. จังหวัดกาฬสินธุ์. โรงพิมพ์ ชุมนุสสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, หน้า 262-265.

สถาบันแห่งใหม่แห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ. (2551). นวัตกรรมตลาดลายบนผืนผ้าไหมไทย. โครงการรวบรวมองค์ความรู้ใหม่ไทย ชุด ใหม่ไทยสายใยของแผ่นดิน เล่มที่ 3.

ราชบัณฑิณารณากา. (2557). สารคดี ภูมิปัญญาอุษาคเนย์ ชุด “ภูมิปัญญาผ้าอีสาน”. กองวิจัยและบริการวิชาการ ; มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

นางคำสอน สรษทอง (ผู้มีผลงานเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาวัฒน์ศิลป์ทอผ้าพื้นเมือง ประจำปี พ.ศ. 2535) อายุ 75 ปี, บ้านเลขที่ 42 หมู่ 4 บ้านโนน ตำบลโนน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์, 1 กุมภาพันธ์ 2556.

นางคำใหม่ โยคสิงห์ (ผู้ทูลเกล้าฯ ถวายผ้าไหมแพรวาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2520) อายุ 83 ปี, บ้านเลขที่ 65 หมู่ 3 บ้านโนน ตำบลโนน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์, 1 กุมภาพันธ์ 2556.

นางบัวໄล พอมมะบุด (ช่างทอผ้าชาวลือบ้านผานม) อายุ 69 ปี, บ้านผานม แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 13 เมษายน 2555.

หัว มวน จุ่ง อายุ 63 ปี. บ้านนาแทน ตำบลแท่งหนை อำเภอเดียงเบียง จังหวัดเดียงเบียง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม, 13 ตุลาคม 2555.

References

Chantaranuson, Kaewta. **Wisdom: Value and Duty.** In Journal of Culture, The Office of Culture. Khon Kaen University, the 9th Year, the 2nd Issue, May-August 2003.

Committee and Working Group of Document Establishment for Document Establishment in Ancient Story of Kalasin Pare-wa Silk. (2009). **Pre-a-wa: Queen of Silk**, Kalasin Province.

Committee and Working Group of Document Establishment for Public Relation of Kalasin Praewa Silk. The Agriculture Cooperative Association of Thailand. Page 262-265.

Nilla-wan-na-pa, Rachan. **Documentary Study: Usa-a-kane Wisdom of “Esan Cloth Wisdom” Collection.** The Division of Academic Research and Service. Mahasarakam University. 2014.

Silpakon University. (2000). **Local Woven Cloth in Esan Region.** The Project of Development for Local Woven Cloth in Every Province of the Country.

Silpakon University. (2001). **Design and Color of Local Woven Cloth.** The Project of Development of Cloth and Local Cloth Product throughout the country for Product and Export Promotion.

The Institute of National Mulberry-Silk Institute for extolling Her Majesty the Queen Sirikit. (2008). **Innovative Design on Thai Silk Fabric.** The Project for Knowledge Collection of Thai Silk: Thai Silk Collection, National Yarn, The 5th Issue.

The Lists of Interviewers

Hua-muan-joong, 63 year-old, Ban-na-tan, Tang-neau Sub-district, Tien-bien District, Tien-bien Province, Socialist Republic of Vietnam, on the 13th October, 2012.

Pommabut, Buasai. (Cloth Weaver with Leu Ethnic, Ban-pa-mom), 69 years old, Ban-pa-nom, Luang-pra-bang Sub-district, Lao People's Democratic Republic.

Sa-tong, Kamson. (Excellent performance in culture, Visual Art in local cloth, 2002, 75 Years old, living on 42, Moo 4, Ban-pone, Ban-pone Sub-district, Kammuang District, Kalasin Province, on the 3rd February 2003.

Yokasing, Kammai. (who gave Praewa Silk to Her Majesty the Queen, for the first time in 1977. She was 83 years old, lives at 65, Moo 3, Ban-pone, Pone Sub-district, Kammuang District Kalasin Province, on the 2nd February 2013.